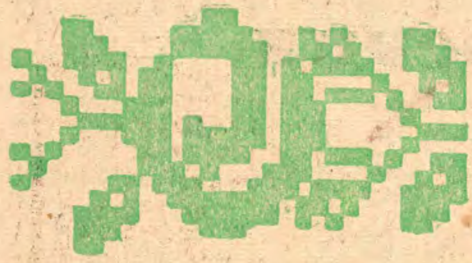
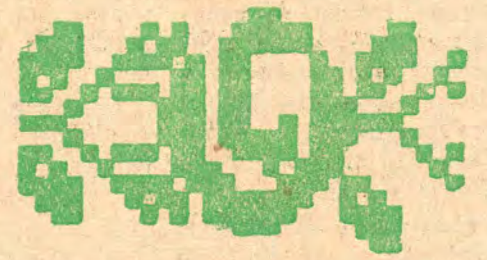
NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr.

Ніва

№ 15 (59) БЕЛАСТОК, 14 КРАСАВІКА 1957 г. ГОД II

Выдавецкі фонд

У папярэднім нумары звярнуліся мы да беларусаў і прыхільнікаў беларускай культуры з заклікам аб уплачванні добраахвотных грашовых складчын на пашырэнне беларускага друку ў Польшчы, на беларускі выдавецкі фонд.

Для далейшага развіцця беларускай культуры ў Польшчы, стварэнне выдавецкага фонду з'яўляецца жыццёвай неабходнасцю. На працягу дванаццаці год нічога ў гэтым напрамку не зроблена. Сорам бярэ, калі аб гэтым падумаеш.

Ці-ж і далей маем задаволіцца толькі «Нівай»? Выгаспадаравалі мы са скромнага бюджэту «Нівы» сродкі на дзіцячы дадатак, а на іншыя выдавецкія прадпрыемствы фактычна амаль нічога не застаецца.

А хочам як мага ляпей абяспечыць дзяцей у адпаведную літаратуру, хочам выдаць беларускі фальклор Беласточчыны, хочам выдаваць п'єскі для гурткоў мастацкай самадзейнасці. А ці-ж наша літаратурная спадчына не чакае на выдаўца? Ці-ж бедны мы талентамі, якія просяцца ў свет?

Кожны ведае ў якім трудным эканамічным становішчы, знаходзіцца наша дзяржава і ў сучасны момант лічыць на пашырэнне дзяржаўнай помачы не можам.

Не можам таксама абыякава адносіцца да нашых выдавецкіх спраў.

Ці-ж няма ў нас сваёй амбіцыі? Ці-ж будзем чакаць, каб нашыя культурныя аблогі ўзварушыў нейкі добры дзядзька?

Чакаць няма чаго, бо ніхто за нас рабіць не будзе. А праца гэта шпарчэй пойдзе, калі знойдзе зразуменне і падтрымку ўсяго грамадства, так беларускага, як і польскага, бо толькі супольнае зразуменне і падтрымка ўсяго грамадства можа прывесці да росквіту беларускай культуры ў Польшчы. Тварэнне беларускіх культурных вартасцей у Польшчы павінна стацца пунктам гонару аднолькава беларусаў і палякаў.

Няхай толькі кожны беларус у Польшчы зложыць на свой выдавецкі фонд нават па залатоўцы, то ўжо за гэты грошы можна распачаць паважнейшую выдавецкую працу. А ці-ж мала ў нас прыяцеляў, якія не адмовяцца ад помачы. Ці мала ў беларускім асяроддзі ўстаноў, якія пры адпаведнай інспірацыі з нашага боку маглі-б выдатна прычыніцца да ліквідацыі супольных культурных аблогаў.

Няхай толькі кожны, хто неабыякава адносіцца да беларускай культуры будзе прапагандыстам Беларускага выдавецкага фонду, тады не будзем сароміцца за сябе і за другіх.

ЗАЯСНЕЛА

Заглянула сонца
У наша аконца:
— Расціце пад неба.
— Чаго нам шчэ трэба?

Ой трэба, каб болей
Каласілась поле,
Каб на сенажаці
Было што збіраці.

Засявайма шчасце,
Радасць засявайма;
Шчыра ў сваёй хаце
Вясну сустракайма.

А музыка іграе,
Аж сэрца займае,
А дзяўчына з хлопцам
Гарна так гуляе.

Ды давай ў прысядкі,
Давай без аглядкі.
Так за ясну долю,
Так за сваю волю.

Танцуюць, спяваюць,
Радасць услаўляюць.
Ах, каб даў Бог мілы,
Каб мы ўсе так жылі,

Усяго мелі ўдоваль.
За лепшую долю,
Вып'ема мёд чаркай,
Ды закусім скваркай.

УЛ. ГАЙДУК

Ніл Гілевіч

Можна страціць руку,
Хлеб адною рабіць —
Для сябе, для дзяцей, для бацькоў, для Радзімы;
Можна з слыхам расстацца,
Не чуць, як бурліць,
Як гамоніць наўкол свет вясёлы і дзіўны;

Можна страціць свой зрок,
Страціць сонца навек,
Цёмнай ноччу сябе назаўсёды ахутаць,
І ўсё-ж не лічыць, што ты — горшы з калек,
Што жыццё для цябе —
Не жыццё, а пакута.

Пра багацце няварта бадай і казаць.
Можна страціць усё, што нажыць давялося,
Можна ўсё да апошняй драбніцы аддаць
І яшчэ ўсміхнуцца свавольнаму лёсу.

Аднаго ў жыцці нельга страціць — сяброў,
Нельга страціць ніколі іх рук, іх апоры,
Іхніх сэрцаў адкрытых,
Надзейных іх слоў,
Тых сяброў, што з табою і ў шчасці і ў горы...

Я і дня жыць сабою адным не хачу,
Не хачу быць няшчасным!
А быць такім — значыць:
Вушы чуйныя мець, ды сябе толькі чуць,
Вочы зоркія мець, ды сябе толькі бачыць.

ШТОТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Польскі друк аб беларускіх справах

Польскі друк шмат месца прысвячае справам нацыянальных меншасцяў пражываючых у Польшчы, а між іншым і беларускім справам. Вось што піша «Трыбуна Люду» з 9 красавіка г.г.:

Беларускае грамадска-культурнае таварыства, якое існуе ўжо год, што-раз шырэй развівае дзейнасць у галіне развіцця культурнага жыцця. Доказам гэтага ёсць факт існавання 15 гурткоў мастацкай самадзейнасці.

Беларускія хоры з Гарадка і Белавежы, шырока вядомыя за межамі Беласточчыны. Сарганізаваны ў Беластоку Беларускі ансамбль песні і танца, даў ужо 14 канцэртаў, на якіх прысутнічала ля 6.000 гледачоў.

Галоўнае праўленне таварыства мае намер сарганізаваць Беларускі драматычны тэатр.

Летам — беларуская моладзь будзе арганізаваць народныя гулянкі і канцэрты на вольным паветры. Такія гулянкі карыстаюцца вялікай папулярнасцю і маюць багатыя традыцыі.

Барацьба з мядзведзем

«Комсамольская праўда» паведамляе аб цікавай прыгодзе, якая здарылася ў тайзе з адным якуцкім паляўнічым.

У часе палявання паставіў ён палатку ў якой скрыўся на ноч разам з сваёй сям'ёй. Якое-ж было здзіўленне, калі ён прабудзіўшыся ноччу пачуў грозны помрук і сцвярдзіў, што пад палаткай знаходзіцца логава мядзведзя. Паляўнічы забіў мядзведзя.

Раніцай ізноў палатку заатакавала мядзведзіца. І ў гэтым выпадку пераможцай застаўся паляўнічы.

Прыгода закончылася знаходкай яшчэ аднаго малога мядзведзя, якога паляўнічыя забралі з сабой.

Паляўнічы, які забіў ужо больш чым 100 мядзведзяў сцвярджае, што ніколі так не ўсхваляваўся, як апошнім разам. Прычынай усхвалявання быў факт, што ён не быў падрыхтаваны да палявання на вялікіх звяроў і меў з сабой ружжо і амуніцыю малога калібру.

«Іліяду»-Гомера забачым на экране

Як паведаміла маскоўскае радыё, паміж кінотаварыствам «Анзэрвос» (Грэцыя) і «Мосфільмам» падпісана дагавор, у выніку якога будзе сфільмаваны вядомы твор Гомера — «Іліяда». Фільм будзе каляровы.

Паляванне на слана

Жыхары Камеруну — Фулабы (Афрыка) вельмі любяць мяса слана. Паляванне ў Камеруне аднак моцна абмежаванае і не часта могуць яны паласіцца сваёй любімай ядой.

У гэтым выпадку пашанцавала...

Канцэрт у Бельску

8 красавіка г.г. у Бельску адбыліся два канцэрты Беларускага калектыву песні і танца з Беластока. Багатая і разнастайная праграма калектыву была цёпла і радасна сустрэта Бельшчанамі.

Гучнымі, працяжнымі апладысментамі быў спатканы дуэт Эўдакіі Леў і Надзеі Вяршковай, якія выканалі дзве беларускія народныя песні «Захацела бабуленька» і «Хлопец пашаньку пахае».

Заслужаную авацыю атрымаў і саліст хору Іван Валендзюк — бас, а таксама Зося Бусловіч у беларускай народнай «А ты ехаў, ехаў» у суправаджэнні хору, а таксама і танцоры, асабліва салісты — Валя Нікіцюк і Барыс Жэшка.

Ды і наогул кожны нумар праграмы знаходзіў жывы хвалюючы водгук сярод публічнасці. (вл)

Манеўры ў справе абязброення

Заходненямецкая армія атрымала атамную зброю. На тэрыторыі Даніі і Нарвегіі пачалося будаўніцтва атамных вайсковых базаў, а ў заходняй частцы Балтыйскага мора паўстае ваенна-марскі флот НАТО, галоўнакамандуючым якога будзе адзін з відных гітлераўскіх адміралаў. Галоўнакамандуючым заходнееўрапейскай зоны НАТО назначаны гітлераўскі генерал Шпайдэль, а на Бермудах прэзідэнт Эйзенхауэр і прэм'ер-міністр Макмілан аб'яўляюць неабходнасць далейшага ўзмацнення і ўзбраення вайсковых сіл дзяржаў удзельнікаў Поўночнаатлантычнага пакта.

І падумаць толькі, што ўсе гэтыя ваенныя мерапрыемствы праводзяцца тады, калі чатырох японцаў, якія перажылі момант выбуху атамнай бомбы ў Гірашыме селі ля помніка ахвяраў Гірашымы і аб'явілі, што не адыдуць адсюль і будуць галадаць пакуль англійскі ўрад не адхіліць загаду аб выпрабаванні вадароднай бомбы на востравах Божага Нараджэння. Усё гэта адбываецца тады, калі рознагалоссі двух бакоў па повадзе абязбраення рэзка паменшыліся і як ніколі паўстае магчымасць падпісання дагавору аб забароне прадукцыі і выкарыстання атамнай зброі, калі ў Лондане адбываецца сесія камітэта ААН у справе абязброення.

Відавочна правадыры заходніх дзяржаў толькі прыгожа гавораць аб абязбраенні а сапраўды імкнуцца да далейшай гонкі ўзбраенняў.

Што-ж, цяпер гэта ўжо не навіна. На працягу некалькіх гадоў такіх фактаў было многа.

Быў час, калі Савецкі Саюз унёс прапанову аб абмежаванні ўзбраенняў і ўстанаўленні кантролі ўсіх стратэгічных пунктаў. У адказ на гэтую прапанову прэзідэнт Эйзенхауэр выступіў з прапановай кантролі, а прэм'ер-міністр Ідэн запрапанаваў стварэнне зоны абмежаваных збраенняў. Цяпер, калі Совецкі Саюз згадзіўся на прапанову стварэння зоны абмежаваных збраенняў, — заходнія дзяржавы адракліся нават ад сваіх папярэдніх прапаноў.

Выходзіць так, як піша англійскі штотыднёвік «Штатэкман энд Натён», прапановы заходніх дзяржаў бываюць добрымі толькі да таго часу пакуль Совецкі Саюз не зголзіцца з імі.

Як бачым заходнія дзяржавы, а сярод іх асабліва ЗША стараюцца адцягнуць на далейшы час справу абяззброення, а з другога боку павялічваюць бюджэтныя расходы на ўзбраенне, пераўзбройваюць свае войскі ў навейшую зброю.

Галоўныя рознагалоссі ў справе абяззброення ўзнікаюць вакол пагоднення атамнай зброі. Факт гэты выяўляецца з той прычыны, што атамная зброя, па думцы заходніх ваенных спецыялістаў, самая рашаючая ў будучай вайне. Многія палітычныя дзеячы згодны былі-б спыніць прадукцыю класічнай зброі, якую яны называюць ужо застарэлай і з гэтай думкай прабуюць змяншаць асабовы склад сваіх войскаў. Але аб скарачэнні атамнага ўзбраення яны нават не хочуць і думаць. Таму вось, калі Совецкі Саюз заклікаў спыніць доследы з атамнымі і ядзернымі бомбамі, хаця-б да часу пакуль не будзе прынята міжнародная канвенцыя, — Эйзенхауэр і Макмілан у сваёй заяве на Бермудах запрапанавалі толькі паведамляць ААН аб кожным выпрабаванні атамнай зброі.

Якія-ж льготы прынясе людзям такая прапанова, калі яны і ў далейшым вымушаны жыць пад пагрозай атамнай вайны, калі яны і ў далейшым павінны плаціць велізарныя налогі на ўзбраенне.

Узровень небяспекі для чалавецтва зараз акрэслівае не толькі той факт, што дзесяцьмі вадароднымі бомбамі можна пераўтварыць усю Англію ў пустыню, але і тое, што пры дапамозе ракетаў гэтыя бомбы можна скінуць ва ўсякім кутку свету.

Аднак, як сказаў маршал СССР — Жукаў, агрэсар нідзе не схаваецца.

Які-ж лёс можа спаткаць народы Даніі, Нарвегіі і другіх краін, дзе знаходзяцца ваенныя базы, калі заіснуе неабходнасць знішчэння гэтых базаў? Аб гэтым добра ведаюць шматмільённыя масы насельніцтва ўсяго свету, якія ўсё актыўней выступаюць супроць пагрозы, якую нясе гонка узбраенняў.

Зараз мы бачым новую ініцыятыву Варшаўскай рады Нарадовай, якая выступае з прапановай да ўсіх знішчаных гарадоў ва ўсім свеце, каб павялічыць намаганні ў барацьбе за абязбраенне. Трэба спадзявацца, што заклік Варшавы выкліча велізарныя водгукі з боку шматлікіх гарадоў і людзей, якія разумеюць, што абязбраенне гэта бяспечная будучыня іх дамоў, асяродкаў культуры, іх дзяцей, што гэта велізарная льгота ў іх жыцці.

Несумненна, што ўзрастаючая актыўнасць ў барацьбе за разбраенне будзе мець нямалы ўплыў на ход перагавораў па справах абяззброення ў Камітэце ААН.

Цяпер яшчэ цяжка ацаніць, якія будуць вынікі гэтых перагавораў. Да сённяшняга дня акрамя прыняцця Совецкай прапановы аб абмеркаванні справы атамнай зброі іншых задавальняючых вестак усё яшчэ няма. Аб тым, што будзе далей паведамім нашых чытачоў у наступных нумарах нашага часопіса. М. Н.

Наспеўшыя пытанні комплекснага развіцця гаспадаркі Беларусі

К. Мазураў
Першы сакратар ЦК.КП Беларусі

Тэзісы даклада тав Н. С. Хрушчова «Аб далейшым удасканальванні арганізацыі кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам», апублікаваныя для ўсенароднага абмеркавання, сустракаюць гарачае адабрэнне працоўных нашай рэспублікі. У рашэннях лютаўскага Пленума ЦК КПСС, у складзеных у адпаведнасці з гэтымі рашэннямі тэзісах беларускі народ, як і ўсе народы многанацыянальнага Совецкага Саюза, бачыць новае праяўленне клопатаў Комуністычнай партыі аб хутчэйшым ажыццяўленні планаў будаўніцтва комунізма ў нашай краіне.

За гады Совецкай улады Беларусь з адсталай ускраіны царскай Расіі ператварылася ў індустрыяльную рэспубліку. Вядома, што ў перыяд акупацыі Беларусі гітлераўскімі захопнікамі народная гаспадарка рэспублікі падверглася спустошэнню. 85 працэнтаў прадпрыемстваў было разбурана. Агульныя страты склалі 75 мільярдаў рублёў. У першы пасляваенны 1945 год у рэспубліцы выраблялася толькі 20 працэнтаў аб'ёму прадукцыі, якая выпускалася да вайны.

Беларускі народ з дапамогай брацкіх народаў СССР, дзякуючы клопатам ЦК КПСС і Совецкага ўрада хутка залячыў цяжкія раны, нанесеныя вайной. Ужо к канцу другой пасляваеннай пяцігодкі, у 1955 годзе, прамысловай прадукцыі было выпушчана больш, чым у даваенным 1940 годзе, у 2,4 раза, а ў параўнанні з 1913 годам аб'ём прамысловай вытворчасці ўзрос у 22 разы.

Асабліва хуткімі тэмпамі развіваліся ў нас галіны цяжкай прамысловасці — машынабудаванне і выраб будаўнічых матэрыялаў. Значна ўзрасла таксама лёгкая і харчовая прамысловасць. Толькі ў пятай пяцігодцы было пабудавана і ўведзена ў дзеянне 150 новых буйных прадпрыемстваў.

У цяперашні час Беларусь займае віднае месца ў выпуску машын, будаўнічых матэрыялаў і прадметаў ужытку; яна з'яўляецца буйным эканамічным раёнам краіны. У 1955 годзе ў рэспубліцы выраблена 11,2 працэнта агульнай колькасці выпушчаных у СССР трактараў, 9,5 працэнта металарэжучых станкоў, 9,6 працэнта матацыклаў, 14,6 працэнта веласіпедаў.

Прамысловасць Беларусі развівалася-б куды больш паспяхова, калі-б мясцовыя органы мелі больш правоў і самастойнасці ў кіраўніцтве прамысловасцю і не сустракалі-б вузкаведамасны падыход да справы з боку некаторых міністэрстваў і главкаў. Можна прывесці нямала прыкладаў, якія пацвярджаюць гэта.

Вельмі часта ведамаснае кіраўніцтва міністэрстваў без уліку мясцовых умоў і думак мясцовых органаў прыводзіць да няправільнага вызначэння профіляў прадпрыемстваў. Спашлемся на такі прыклад. Магілёўскі завод Міністэрства цяжкага машынабудавання выпускае пад'ёмныя маставыя краны, метал для якіх завозіцца з Урала і Поўдня, а гатовая прадукцыя транспартуецца ў Сібір і іншыя аддаленыя мясцовасці Совецкага Саюза. Ці не больш разумна было-б завод цяжкіх пад'ёмных маставых кранаў пабудаваць паблізу металургічных прадпрыемстваў краіны? Мы не сумняваемся, што краны каштавалі-б тады значна танней. Магілёўскі-ж завод мог-бы выпускаць прадукцыю, больш патрэбную ў нашым эканамічным раёне. Прапанову па гэтаму пытанню міністэрства нават не палічыла патрэбным разгледзець.

Як вядома, для паспяховага развіцця прамысловасці неабходны апярэджваючы рост энергамагутнасцей. У нашай рэспубліцы дэфіцыт электраэнергіі тармозіць развіццё важнейшых галін народнай гаспадаркі. Мы павінны нарошчваць энергетычныя магутнасці ў рэспубліцы, як за кошт новага будаўніцтва буйных электрастанцый, так і за кошт расшырэння дзеючых. Да канца 1960 года трэба завяршыць злучэнне асобных энергараёнаў у адзіную беларускую энергасістэму, забяспечыць электрыфікацыю раённых цэнтраў, соўгасаў і МТС і давесці колькасць электрыфікаваных калгасаў не менш чым да 40 працэнтаў.

Прыродныя багацці Беларусі вывучаны яшчэ далёка не поўнасцю. Але і тое, што ўжо выяўлена, адкрывае вялікія перспектывы для далейшага комплекснага развіцця народнай гаспадаркі рэспублікі. Трэба толькі разумна, па-дзяржаўнаму выкарыстаць гэтыя багацці. У прыватнасці, у нас каля 13 працэнтаў тэрыторыі займаюць месцанараджэнні торфу. Іх распрацоўка мае велізарнае значэнне для народнай гаспадаркі. У 1957 годзе на долю Беларусі прыпадае больш 15 працэнтаў здабываемага ў Совецкім Саюзе торфу. Звыш палавіны ўсёй патрэбнасці рэспублікі ў паліве пакрываецца торфам.

Для таго, каб забяспечыць добрую работу тарфяной прамысловасці, неабходна палепшыць арганізацыйную структуру кіравання ёю. Наспела неабходнасць аб'еднаць у рэспубліцы кіраванне ўсёй тарфяной прамысловасцю.

У Беларусь завозіцца вялікая колькасць прадукцыі хімічнай прамысловасці і розных паўфабрыкатаў. Прычым завозіць іх прыходзіцца за дзве—тры тысячы кілометраў: з Омска, Свердлоўска, Чэлябінска, Салікамска, Ніжняга Тагіла і іншых гарадоў. Гэтак-жа робяць і суседнія з намі рэспублікі і вобласці. А далёкія перавозкі, як вядома, вельмі дорага абыходзяцца дзяржаве. Іх можна пазбегнуць, калі выкарыстаць мясцовыя рэсурсы для выпуску такіх тавараў. У нас, у Беларусі, ёсць напрыклад, вялікія месцанараджэнні спажыўнай солі, крэйды і вапнякоў. Гэтай сыравіны хопіць для вырабу кальцыніраванай соды да 200 тысяч тон у год. Гэта цалкам задаволіла-б патрэбнасці ў содзе не толькі Беларусі, але і суседніх з ёю рэспублік і абласцей Расійскай Федэрацыі.

У Беларусі ёсць разведаныя месцанараджэнні цэментнай сыравіны, тугаплаўкіх глін, шкляных пяскоў, даламітаў, пясчана-гравійных матэрыялаў і цагельна-чарапічнай сыравіны, на базе якіх можа быць арганізавана многа прадпрыемстваў будаўнічых матэрыялаў, тым больш, што патрэбнасці народнай гаспадаркі рэспублікі ў гэтых матэрыялах з кожным годам узрастаюць. Патрэбнасць у будаўнічых матэрыялах становіцца ўсё больш вострай з-за таго што ў выніку інтэнсіўных вырубак лесу ў ваенны і пасляваенны перыяды запасы будаўнічай драўніны вычэрпваюцца. Між тым, як і ў тарфяной прамысловасці, у распрацоўках лесу ёсць вялікая распыленасць. Фондатрымальнікамі лесу з'яўляюцца 17 міністэрстваў і ведамстваў рэспублікі. Пры такім ненармальным становішчы распрацоўка лесасечнага фонду вядзецца няправільна. Кожнае ведамства нарыхтоўвае сартаменты, неабходныя толькі яму.

Прыкладаў няўзгодненай работы міністэрстваў і ведамстваў вельмі многа. Дзяржава ад гэтага церпіць вялікія страты. Нельга далей мірыцца з такой безгаспадарчасцю. Кожная народная капейка павінна выкарыстоўвацца разумна, талкова, у інтарэсах нашага соцыялістычнага грамадства.

Стварэнне Советаў народнай гаспадаркі ў рэспубліках яшчэ шырэй раскрые ініцыятыву мясцовых работнікаў па выкарыстанню наяўных у нас рэсурсаў для далейшага ўздыму народнай гаспадаркі. Мясцовыя партыйныя і совецкія органы атрымаюць больш магчымасцей для ліквідацыі арганізацыйных недахопаў у кіраўніцтве гаспадаркай. Можна будзе дабіцца большай зладжанасці не толькі паміж асобнымі прадпрыемствамі, але і паміж цэлымі галінамі прамысловасці.

(Падаем у скарачэнні паводле «Праўды» за 2 красавіка г.г.).

Праблемы беларускага школьніцтва

Агульна ёсць вядомым, што насельніцтва паветаў Сакольскага і Дуброўскага ў штодзённым жыцці паслугоўваецца выключна так званай «простай» — беларускай мовай. Заслугоўвае на ўвагу факт, што беларусы Сакольскага і Дуброўскага паветаў побач з беларусамі Беластоцкага павета гутараць мовай беларускаю надта блізкай да чыстай беларускай мовы. Аднак-жа жыхар павета Сакольскага з аколіц Сухаволі або павета Дуброўскага на пытанне да якой належыць нацыянальнасці — адкажа: «польскі». Падкрэсліваю — п о л ь с к і, а не п а л я к. У гэтым выпадку маем дачыненне з беларусам-католікам, якога злучае з палякамі рэлігійная еднасць.

Данядаўна ў сялянскай масе каталікаў — беларусаў утожсамлялася амаль што веравызнанне і нацыянальнасць у паняцці: «польскі». Адначасова супольнасць мовы, звычаяў, псіхічнага ўкладу злучала іх з беларусамі — праваслаўнымі, не пазваляючы ім звацца палякамі. Трэба тут адзначыць той факт, што калі пры царызме ўвесь беларускі народ спазнаваў крыўду, то ў больш значнай ступені беларус - католік і, наадварот, за санацыі значна большы ўціск і паняверку спазнавалі беларусы-праваслаўныя.

У нашы часы нацыянальная свядомасць беларуса акрэсліваецца ў залежнасці ад перавагі пачуцця рэлігійнага або адзінства культуры і мовы ў кожным паасобным выпадку.

Прыемна зазначыць, што беларусы - каталікі і праваслаўныя жывучы ў тым самым асяроддзі жывуць згодна.

Што-ж было прычынай заняпаду нацыянальнай свядомасці і пачуцця народнай еднасці? Мне здаецца, што на гэта злажылася шмат прычын, а перш за ўсё доўгавечны прыгнёт нацыянальны і сацыяльны стасаваны польскай шляхтай да «хлопа-бялорусіна», а потым і такі-ж самы прыгнёт з боку царскіх уладаў, якія імкнуліся да поўнай русыфікацыі беларусаў і поўнай паланізацыі іх за часаў санацыйнай улады абшарніцка - капіталістычнай Польшчы.

Да паступовага заніку нацыянальнай свядомасці прычынілася таксама здрада беларускай шляхты, каторая па Уніі 1569 г. пачала шпарка паланізавацца. У той час сялянскія масы і дробнае мяшчанства засталіся без нацыянальнага і духовага правадыра, якім у тым часе безумоўна была шляхта, як клас асвечаны.

Важную ролю ў гэтым працэсе адыгралі іншыя прычыны, напрыклад — брак сваёй дзяржавы, праявы пагарды да мовы і культуры беларускай з боку шляхты, а пазней з боку прадстаўнікоў царскай улады. Усе яны называлі беларускую культуру і мову, мужыцкімі і грастацкімі. У такім клімаце не магла развівацца нацыянальная свядомасць беларусаў. Безумоўна, пададзеныя тут прычыны не выясняюць да канца цікавячую нас справу заніку нацыянальнай свядомасці.

У нашы новыя часы хтосьці можа паставіць пытанне: Чаму цяпер, калі ўсе вышэй пададзеныя прычыны ўжо ўхілены і польская народная ўлада стварыла ўмовы для адбудовы заняпаўшай нацыянальнай свядомасці — назіраем сярод беларусаў абыякавыя адносіны ў гэтай справе?

На гэтае пытанне трудна даць адказ у адным або ў двух сказах.

Да 1939 года праз моцны «санітарны кардон», які аддзяляў Польшчу ад СССР даходзілі весткі аб існаванні і развіцці беларускай рэспублікі, развіцці навукі, асветы, культуры і гаспадарчага жыцця народа. Гэтыя весткі будзілі надзею ў беларусаў у межах тагачаснай Польшчы; што набліжаецца час здзяйснення найлепшых мар нашых паэтаў, што набліжаецца час злучэння ўсіх беларускіх зямель у сваю незалежную рэспубліку дзяржаву, у якой можна з гордасцю «людзьмі звацца».

Гэтым тлумачыцца той энтузіязм, з якім беларусы арганізавалі свае беларускія школы ў 1939 — 41 годзе.

Рэчаіснасць 1939 — 41 гг. аднак-жа хутка гэтыя надзеі астудзіла. Аднак-жа прапаганда нямецкая ў часе акупацыі і абяцанка ўтварэння «вольнай незалежнай Беларусі» побач «вялікага Райха», а пазней утварэнне такой «рэспублікі» з Радаславам Астроўскім на чале — не патрапілі здабыць падтрымкі з боку беларусаў. Наадварот, беларусы з усёй сілай ненавідзелі фашыстаў і ўключыліся да жорсткай бязлітаснай барацьбы з ворагам.

По вызваленні з-пад акупацыі беларускае школьніцтва ў граніцах Народнай Польшчы было адбудавана і мела тэндэнцыю далейшага развіцця. А пасля бадай зусім ліквідавана, а школы беларускія пераtвораны былі ў польскія. Улады закрывалі вочы на той факт, што ў межах Польскай дзяржавы значны працэнт людзей ёсць няпольскага паходжання. Існавала фальшывае сцвярджэнне, што новая Польская дзяржава ёсць дзяржавай адзіна нацыянальнай і таму не існуе ніякая праблема нацыянальных меншасцей як то мела месца ў Польшчы перад 1939 годам.

Факт ліквідацыі беларускіх школ, тэрор з боку контррэвалюцыйных банд у адносінах да беларусаў і іх школ быў успрыняты праз беларускае жыхарства з вялікім болем і пачуццём крыўды. Спадзявалася павароту да палітыкі міжваеннага часу ў адносінах да беларускага нацыянальнага пытання.

Новая спроба адбудовы беларускага школьніцтва ўжо спатыкаецца з поўным недаверам. У гэтым няма нічога дзіўнага. Такія эксперыменты заўсёды даюць адмоўныя скуткі. З прычыны іх цяпер стыкаемся з труднасцямі пры ўвядзенні ў школу беларускай мовы, як прадмета, тым больш як мовы навучання, не зважаючы на тое, што Урад і Партыя цяпер выказваюць шмат добрай волі і зразумення і сапраўды па марксістоўску падходзяць да складанага нацыянальнага пытання.

Аднак-жа, не ўсё можа зрабіць і паправіць матэрыяльная дапамога і брацкія адносіны.

Маю на думцы недахоп кваліфікаваных кадраў у культурна - асветніцкай працы на беларускай ніве, кваліфікаваных інструктараў, святліцавых, кіраўнікоў хораў і мастацкіх гурткоў, знаўцаў фальклору і г. д.

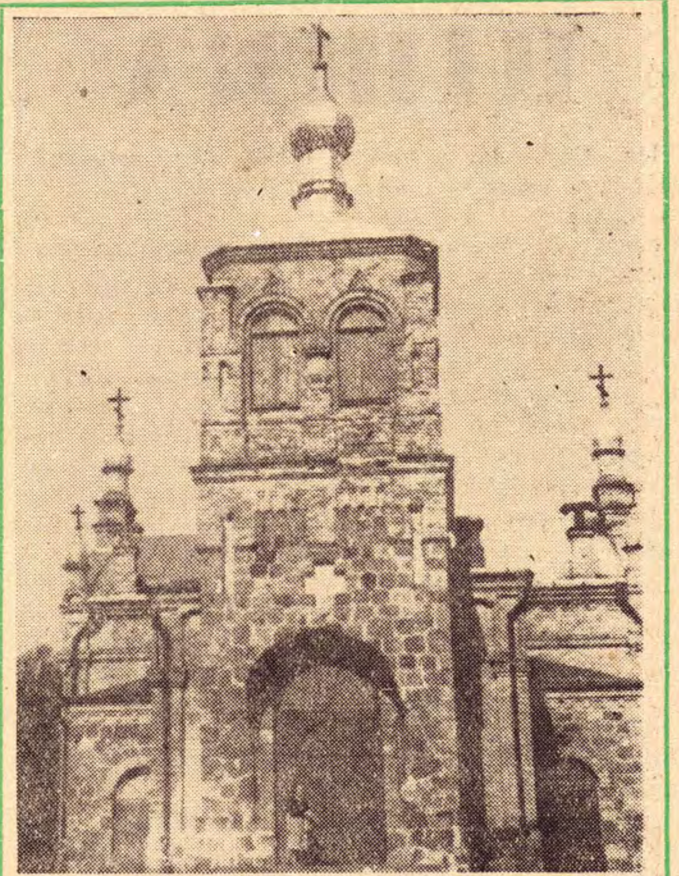
Беларускі народ мае шмат песняў, казак, якія адлюстроўваюць вялікае багацце духовых перажыванняў, умовы жыцця і грамадскія адносіны, імкненні, надзеі, думы народа — усю яго душу.

Зазнаямленне з гэтай багатай спадчынай беларускага і польскага грамадства, навуковае апрацаванне — гэта задачы, якія стаяць перад грамадска - культурнымі дзеячамі.

У адносінах да беларускага школьніцтва, на маю думку, трэба-бы было ў класах I—IV увясці навучанне ўсіх прадметаў у беларускай мове, а мову польскую як прадмет увясці ў II класе. У класах V—VII трэба было-бы захаваць беларускую мову як прадмет, а ўсе прадметы навучаць на польскай мове, каб даць магчымасць дзецям авалодаць польскай мовай.

Зразумелым ёсць, што да прывядзення ў жыццё гэтага праекта патрэбны шматлікія кадры настаўнікаў. Здаецца, што магчымасць стаецца ўсё больш рэальнай.

М. ЛЕБЯДЗІНСКІ.

Царква ў Крулёвым Мосце, Беластоцкі павет.

Яшчэ раз аб Міхалове

У 1956 годзе ў 32 і 33 нумарах «Нівы» змясцілі мы артыкул аб Міхалове пад загалоўкам «Увага зладзеі» і «Гаспадарчае падполле». У абыдвух артыкулах пісалі мы аб зладзеях і злоўжываннях, аб п'янстве ў тамтэйшым ГС-е.

З таго часу прайшло шэсць месяцаў. Ці змянілася там што на лепшае?

Папярэднія артыкулы рэдакцыя паслала да ведамства ў Цэнтральную Раду каапэратываў (ЦРС) у Варшаве, у Генеральную Пракуратуру, у КВ ПЗПР у Беластоку дзеля таго, каб яны зрабілі з гэтага належны вывад.

Усе ўстановы прыслалі паведамленні, што справа ГС-а ў Міхалове будзе ўладжана і г. д.

А вось змест ліста атрыманага з ЦРС — Варшава з 22 ліпеня 1956 г.

«У адказ на ваш ліст... адносна ГС-а ў Міхалове, Беластоцкі павет, паведамляем, што ў лістападзе мінулага года была праведзена спецыяльная камісія ў ГС-е падчас якой пацверджана факты адносна злоўжыванняў і неарганізаванасці гаспадаркі ГС-а...»

А што зроблена?

У далейшым ніхто не адказвае за зладзейства (а прыпамінаю, манко выносіць каля 300 тысяч злоты).

У Праўленні ніякіх змен. Шымкоўскі як піў падчас працы — так і п'е, як дэмаралізаваў працаўнікоў — так і дэмаралізуе.

Як гавораць людзі ў Міхалове кумы Шымкоўскі і Кананьчук распараджаюцца ГС-ам, людзьмі і г. д.

Злучаная кумоўствам, сцэментаваная п'янствам і сваяцтвам кліка Шымкоўскага — Кананьчука п'е і разбурае цэлы ГС, фактаў тут можна падаць дзесяткі яны вядомыя і міхалоўскім людзям, якія глядзяць, слухаюць і маўчаць.

Калі паказаліся мае папярэднія артыкулы Шымкоўскі, Кананьчук і іншыя пачалі шукаць «вінаватага» што пасмеў журналісту расказаць аб усіх гэтых ГС-аўскіх брудах.

Не абмяркоўвала парушаных у артыкуле спраў і парт-арганізацыя. (Кананьчук — сакратар партарганізацыі).

Быў кастрычнік, пайшла вялікая аднова нашага жыцця, сумленныя людзі ў Міхалове і ГС-е чакалі на дзень расправы са зладзеямі і п'яніцамі, чакалі на які-небудзь адкрыты сход, на новых людзей у Праўленні — ды гэта былі толькі мары.

14 красавіка г. г. у Міхалове мае адбыцца агульны сход усіх членаў ГС-а. Шымкоўскі і яго кліка энергічна рыхтуецца да гэтых выбараў, бо ад іх залежыць іх лёс. Сам Шымкоўскі нядаўна тыдзень часу ездзіў па вёсках і агітаваў сялян гарэлкай і словам, каб галасавалі на яго і на старое Праўленне ГС-а.

У «перадвыбарчай» кампаніі не шкадуюць сіл і іншыя саюзнікі Шымкоўскага — агітуюць, намаўляюць, п'юць. Які будзе вынік выбараў, пакажа дзень 14 красавіка.

Нарэшце два пытанні да ВЗГС-а ў Беластоку:

1. Чаму ВЗГС і ПЗГС, ведаючы аб недахопах, папойках і т. п. ў ГС-е Міхалова мімавуха прапускаюць гэтыя справы?

2. Чаму дагэтуль за ўсе гэтыя справы ў Міхалове нікога не караецца.

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ.

Развіццё і заняпад

1952 ГОД.

У Ракавічах, Рыгалоўцы і Сялку ў Дуброўскім павеце шмат моладзі. Вечарамі збіраюцца спяваюць песні, арганізуюць вечарынкі, забавы. У Рыгалоўцы зацікавіўся моладдзю настаўнік — Славамір Ражноўскі. Вырашана сарганізаваць хор. Неўзабаве каля 40 дзяўчын і хлопцаў з энтузіязмам пачало працаваць у калектыве. Калектыў распачаў свае першыя выступленні ў сваёй і акалічных вёсках. Хор атрымаў назву — Беларускі калектыў з Рыгалоўкі.

1953 — 1954 ГОД.

Калектыў стаецца ўсё больш вядомым. У ім прымаюць удзел настаўнікі: Ражноўскі і Лех Крэчман — іграюць на акардэоне і скрыпцы. Калектыў пачынае выступаць у павятовых мястэчках, атрымоўвае касцюмы. На павятовым аглядзе вясковых калектываў мастацкай самадзейнасці Рыгалавецкі калектыў займае першае месца, стаецца гордасцю насельніцтва.

У 1954 годзе калектыў выязджае ў Люблін на дажынкі. (Некаторыя дзяўчаты і хлопцы мо' нават першы раз ехалі цягніком, першы раз рушылі, так сказаць у свет, але гэта менш важнае). Аб калектыве пачалі гаварыць дзеячы культуры і палітыкі. Потым калектыў пачаў выступаць на розных урачыстасцях.

1955 — 1956 ГОД.

Рыгалавецкі калектыў едзе на V-ты Фестываль у Варшаву. Радасць, дзе свет дошкамі забіты (30 км. ад чыгункі) убачыць нарэшце сталіцу і шмат моладзі розных краін свету.

Моладзь дае канцэрты, слухае таксама канцэртаў моладзі з-над берагоў Амазонкі і Чорнай Афрыкі — краін вядомых ім толькі з геаграфіі. Пасля вяртаюцца ў вёску.

Але вось жэніцца і выязджае падстава калектыву — настаўнік Лех Крэчман, а кіраўнік Ражноўскі перастае зусім кіраваць калектывам. Занядбаў працу, штораз больш п'е і зусім не цікавіцца калектывам. Апошні канцэрт калектыў дае восенню ў 1956 г. у Гарасімавічах. З гэтага часу калектыў пачынае заміраць.

1957 ГОД.

Кіраўніка калектыву за нядбайнасць у адносінах да школьнай працы ўлады перанеслі ў другое месца. Моладзь застаецца сама. Няма добрага кіраўніка, няма каму праводзіць рэпетыцыяў. Моладзь праявіла абезахвочанасць, а дзеячы, якія апладзіравалі і пад неба ўзвышалі калектыў, апісвалі ў справаздачах прайшлі побач таго ўсяго. А гэта-ж людскія справы, якія моцна запалі ў сэрцы тамашняй моладзі. Паслухайце некалькіх галасоў.

ГАЛЕНА КАСЦЮШКО: «Я (і не толькі я, але ўсе мы), як мага найбольш старалася прымаць удзел у калектыве. Выступленні давалі мне толькі задавальненне, здавалася, што я ў іншым свеце. Каб гэта цяпер гэты калектыў існаваў...».

МАРЫЯ СНАРСКАЯ: «Любіла я душой калектыў і цэлай душой хачу, каб ён у далейшым існаваў. Мы зробім усё, чаму нам не хочуць дапамагчы».

ЯЗЭП РАЙКОЎСКІ. «Наша вёска глухая, як кажуць, дошкамі забітая, калектыў ажывіў тут жыццё, перабудаваў яго. Нам многа не трэба: крыху дапамогі і кіраўніка.

Не хочам г р о ш а й».

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ

ЦІШКА ГАРТНЫ

Цішка Гартны

На Случчыне, у старадаўнім мястэчку Капылі, на вуліцы Карла Маркса 39, стаіць на пагорку пахілая сялянская хата. Тут 23 кастрычніка 1887 года (ст. ст.) нарадзіўся выдатны беларускі пісьменнік і вядомы грамадскі дзеяч Цішка Гартны (Змітро Тодаравіч Жылуновіч).

Бацька зямлі не меў, хадзіў у сезонныя заработкі, найбольш працаваў грабаром; маці ткала палатно і абрусы для местачковых багацеяў. Змалку, яшчэ з дзіцячых год, Гартнаму прышлося ўпрэгчыся ў працу і клопаты аб куску хлеба: улетку ён пасвіў каровы, а ўзімку вучыўся ў «дарэктара». У сваіх успамінах пра гэты час ён пісаў: «Помню ў святы, калі бацька і маці заступалі мяне пры статку, я хадзіў на базарную плошчу, дзе з'язджаліся людзі з розных вёсак, сачыў за якім-небудзь семінарыстам, які прамільгаў перад маімі вачыма, і я думаў: няхай-бы якое-небудзь вучылішча адчынілі ў Капылі!». Мары яго спраўдзіліся, у 1902 г., у мястэчку адкрылася двухкласнае вучылішча, і Гартны, не пакідаючы пастухоўскага «рамясла», паступае ў школу. Тут ён знаёміцца з рускай класічнай літаратурай, асабліва вялікае ўражанне на яго зрабілі творы Някрасава.

Рана ўключаецца Гартны ў грамадскае жыццё. Яшчэ ў 1904 г. ён трапляе на мітынг Капыльскай соцыял-дэмакратычнай арганізацыі, які адбыўся ў аколіцах мястэчка, а праз год прымае актыўны ўдзел у дэманстрацыі жыхароў Капыля. Вясною 1906 года пісьменнік уваходзіць у склад Капыльскай арганізацыі РСДРП і ўключаецца ў рэвалюцыйную барацьбу. У гэтым-жа годзе ён спрабуе паступіць у Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю, а пасля ў Мар'іна-Горацкую сельскагаспадарчую школу, але як чалавека «неблаганадзейнага» яго не прынялі, хоць экзамены здаваў паспяхова.

Прышлося ісці працаваць у гарбарную майстэрню, гнуць спіну над шкурай. З восені 1909 г. па 1912 г. у пошуках работы вандраваў па Беларусі, Літве і Латвіі, працаваў у гарбарнях Вільні, Дзвінска, Рыгі, Смаргоні, Магілёва, Вількаміра.

Літаратурную працу Гартны пачаў на рускай мове. Першыя вершы, напісаныя сумесна з земляком А. Красуцкім, не вызначаліся ні арыгінальнасцю, ні майстэрствам. Былі творы і аб родным мястэчку:

Капыль горад небальшой,
Слава аб ім громка,
Разнеслася па ўсім свеце,
А дзяржыцца тонка...

Спробы надрукаваць першые вершы ў «Киевских откликах» поспеху не мелі. Неўзабаве Гартны знаёміцца з беларускай газетай «Наша ніва». «Прачытаныя ў ёй вершы мігам абудзілі ва мне цягу да пісання пабеларуску», — пісаў пасля пісменнік у аўтабіяграфіі. 4 студзеня 1908 года на старонках «Нашай нівы» з'яўляецца першы допіс Гартнага, а праз год верш «Бяздольны», прысвечаны Я. Купалу.

У 1913 годзе Гартны вяртаецца на радзіму, актыўна супрацоўнічае ў «Нашай ніве», выдае ў Капылі рукапісны часопіс «Голас нізу» і газету «Вольная думка», выданне якіх станоўча ацэньваў М. Горкі, арганізоўвае збор сродкаў у фонд большэвіцкай «Праўды», піша петыцыю ад імя сялян у соцыял - дэмакратычную фракцыю думы.

У хуткім часе пісьменнік трапляе ў Пецербург, дзе працуе на заводзе «Вулкан» Тут ён становіцца карэспандэнтам «Праўды», сябрам кніжнага таварыства «Знание», выдае свой першы зборнік вершаў «Песні». Пасля пераходзіць на працу ў выдавецтва «Новый человек», пачынае пісаць раман «Сокі цаліны», а ў 1916 г. выдае газету «Дзянніца».

Кастрычніцкую рэвалюцыю Гартны сустрэў з радасцю, ён працуе спачатку ў Беларускім нацыянальным камісарыяце ў Маскве, чытае курс лекцый па беларускай літаратуры ў Беларускім народным універсітэце, рэдагуе «Дзянніцу».

У кастрычніку 1918 г. Цішка Гартны ўступае ў Комуністычную партыю, а пасля абвяшчэння Беларусі савецкай рэспублікай ён — старшыня Беларускага рэвалюцыйнага ўрада. Пасля пісьменнік плённую літаратурную працу сумяшчаў з адказнай грамадскай дзейнасцю: быў рэдактарам часопіса «Полымя», займаў адказныя пасады ў выдавецтве, Народным камісарыяце асветы, Галоўмастацтве, быў акадэмікам Акадэміі навук БССР.

Многа і актыўна працаваў Гартны ў галіне мастацкай літаратуры. Выходзяць новыя зборнікі вершаў «Песні працы і змагання», «Урачыстасць», зборнікі апавяданняў «Трэскі на хвалях», «Прысады», «Гоман зарніц», раманы «Сокі цаліны» і «Перагуды», драматычныя творы «Хвалі жыцця», «Сацыялістка» і інш. кнігі нарысаў і крытычных артыкулаў. Пісьменнік вельмі жыва адклікаўся на надзённыя пытанні грамадскага жыцця, пісаў пра рэвалюцыйнае мінулае, навінкі літаратуры, выступаў па пытаннях асветы і культуры.

У бурлівай і шматграннай творчай дзейнасці Цішкі Гартнага былі часам памылковыя сцверджанні, нацыяналістычныя зрывы, але не гэта вызначала яго вобл ік як пісьменніка і грамадскага дзеяча. Таму зараз вельмі крыўдна і балюча, што пісьменнік-комуніст, шчыры совецкі патрыёт, які ўсю сваю энергію і вострае пяро публіцыста і вучонага аддаваў развіццю беларускай нацыянальнай культуры, быў незаслужана выкраслены з літаратуры і гісторыі дзе яго добрае імя фігуравала з рознымі ярлыкамі.

Памёр пісьменнік 11 красавіка 1937 г.

*

Цішка Гартны пачаў творчую дзейнасць, калі ў беларускай літаратуры ўжо гучэлі магутныя галасы Янкі Купалы і Якуба Коласа. Паэзія выдатных песняроў аказала значны ўплыў на маладога паэта, дапамагала фармаваць светапогляд і эстэтычныя прынцыпы. Ідучы дарогаю Купалы і Коласа ў рэчышчы рэвалюцыйна-дэмакратычнай плыні, Гартны значна ўзбагачае тэматыку беларускай дакастрычніцкай літаратуры. Побач з вобразам селяніна ў лірыцы Гартнага з'яўляецца рабочы — смелы змагар і жыццерадасны рэвалюцыянер, які верыць у сілу народа і яго перамогу.

Гартны паэтызуе працу рабочага і рамесніка, паказвае, што ў працы куецца для «людзей шчасце і доля». Ствараючы вобразы гарбара, каваля, грабара за цяжкай працай ці паказваючы іх беспрацоўнымі, паэт услаўляе пафас барацьбы і жыцця, знаходзіць бадзёрыя і аптымістычныя заклікі, таму многія творы Гартнага — гэта велічны гімн працы, гімн чалавеку. Праўда, часам пафас барацьбы ўяўляецца, як нейкі стыхійны пратэст, бунтарства ўвогуле, не дарма яго лірычны герой так любіць непагадзь і бурную навальніцу:

У буры, ў навальніцы,
У громе, ў бліскавіцы,
У сіберным гуле
Ветранае сілы,
У хваляванні мора,
У калыханні бора
Многае мне міла,
Многае мне блізка.

Зборнік вершаў «Песні працы і змагання» і «Урачыстасць» — гэта далейшы рост паэта, узбагачэнне і пашырэнне тэматыкі. У гэтых кнігах знайшлі свой адбітак векапомныя дні Кастрычніка і змаганне з ворагамі, Гартны славіць заваёвы совецкай улады, паказвае новае жыццё, якое прышло ў горад і вёску.

У грамадзянскай лірыцы паэта побач з сапраўды арыгінальнымі і майстэрскімі трапляе многа твораў суха рытарычных і апісальніцкіх, не заўсёды яны вызначаліся багаццем формы разнастайнасцю выяўленчых сродкаў і музычнасцю верша. Але лепшае ў творчасці Гартнага — паэтызацыя працы рабочага, жывы водгук на падзеі сучаснасці, гімн роднай прыродзе, — з'яўляецца важным здабыткам беларускай паэзіі.

Вялікі ўклад унёс Цішка Гартны ў беларускую прозу. Яго пяру належыць вялікі раман «Сокі цаліны» — па сутнасці першы буйны твор нашай прозы.

У рамане Гартны паказаў жыццё і рэвалюцыйную барацьбу рабочага класа напярэдадні Кастрычніка. Рыгор Нязвычны — галоўны герой рамана, выхадзец з местачковага асяроддзя, які трапляе ў буйныя прамысловыя цэнтры, праходзіць вялікую школу рэвалюцыйнага гартавання і вырастае ў мужнага і гераічнага барацьбіта.

Вялікую цікавасць уяўляе раман «Сокі цаліны», асабліва першая частка «Бацькава воля», дзе створаны вельмі каларытныя малюнкі местачковага побыту, паказана жыццё кулацтва і бядняцкай часткі мястэчка. Многа тут яркіх вобразаў, запамінальных жанравых сцэн, жывых і трапных дэталей, багатая і сакавітая народным складам мова.

Разнастайнасцю тэматыкі вызначаюцца апавяданні пісьменніка, сабраныя ў зборніках «Трэскі на хвалях», «Прысады» і «Гоман зарніц». Гэта творы аб

(Працяг на стар. 5)

Цішка Гартны

У НЯДЗЕЛЮ

(Урывак з рамана «Сокі цаліны»)

Назаўтра, нядзеляю, Зося прачнулася куды пазней чымсь буднімі днямі. Каня яшчэ з досвітку павёў пасвіць знарок наняты хлапец. Бацька адправіўся аглядзець жытні палетак; а маці таксама пашкадавала будзіць Зосю, дазволіўшы паспаць ёй датуль, пакуль яна не здаволіцца. «Хай сабе ўдостань паспіць», — разважала сама сабе Марта.

Але Марце будзіць дачкі не прышлося. Зосю абудзіў рык прыгнаных на ранкі кароў і прарэзлівыя гукі пастуховай трубы.

У сенцах было цёмна і прахладна. Праз маленькае, як валова вока, акенца ўліваўся з надворку пучок сонечных праменняў і залатою пухкаю стужкаю разгортваўся па зялёным пахучым плюшніку, які адбіваў сваім глянцам рэзвых зайчыкаў на сцяне.

Зося працерла рукою вочы, адгарнула назад і завязала косы ды саскочыла з ложка.

— Зося, Зоська! — пачула яна окліч мацеры, даносіўшыся з хаты. — Уставай, галубка, дзесятая гадзіна. Каровы прыгналі на ранкі.

— Ды я ўжо ўстала, я чую! — адгукнулася Зося і адчыніла сеняшнія дзверы.

Празрыстасць бліскучага сонца і яркая зелень дзярэў, палітая яго праменнем, асляпілі Зосіны прыспаныя вочы; яна ўдвойчае працёрла іх рукавом кашулі ды пачала глядзець то на зелень, то на сонца.

На вуліцы пачуўся крык дзяцей, перамешаны з нямоўчнымі піскамі пішчалак, зробленых з плюшніку. У чыстым сінім паветры вярцеліся матылькі, гулялі авадні і восы, а на дзярэўцах весела і захлёбіста вычырыквалі рэзвыя птушкі.

— Трэба адзявацца ды выходзіць на места, — падагнала сама сябе Зося і хутка павярнула ў хату...

А праз гадзіну не больш, яна ўжо паспела памыцца, нарадзіцца і выйсці на вуліцу.

З канца ў канец уся вуліца была запруджана людзьмі: бабы і мужыкі, дзяўчаты і хлопцы, падпаскі і дзеці, адзетыя па-нядзельнаму, прымытыя, ахаеныя, весела спяшылі ў бок рынку: ішлі, гаманілі, смяяліся, гутарылі.

Недалёка ад рынку, на левым баку вуліцы, калі ісці к месту, стаяла Рыгорава старэнькая з трыма трохшыбнымі акенцамі хата. Ідучы на рынак, Зося пайшла паўз самыя латы гародаў і прызбы хат. Калі яна параўнялася з Рыгораваю хатаю, то на момант спынілася і зазірнула ў акно; зазірнула і ёй паказалася, нібы сядзіць за сталом якісьці мужчына і чытае газету.

«Няўжо то Рыгор?» — блеснула ў яе галаве радаснае пытанне, і Зося памкнулася бліжэй падыйсці к акну, але раптам передумала; ёй паказалася не зусім ёмкім: вуліцаю праходзіла многа людзей, сваіх-жа аднавульцаў-суседзяў, якія ніколі нічога не прапусцяць, каб не папазорыць уволю, а потым, — а потым перамалоць на языку. З ёю не раз ужо гэта траплялася, і Зося рашыла стрымацца і ісці далей.

Прыйшоўшы на рынак — вялікі чатырохкантовы пляц, агароджаны кругом сцяною будынкаў, абсаджаных высокімі старымі бярэзінамі, ясенямі і клёнамі, Зося накіравалася да крам. Рынак кішэў людзьмі: усе лаўкі і ганкі былі, як мухамі, аблеплены імі. Між напікаваных вазоў таўклося процьма дзяўчат і хлопцаў, між якімі рэдкімі адзінкамі прыкідваліся чыноўнікі з бліщчастымі цэшкамі, вучні, вучыцелі і местачковыя інтэлігенты. Зосю «Мікалаішку» знали не толькі ўсе Сілцы — як яўрэі, так і мяшчане, а і многія дзецюкі з бліжэйшых к Сілцам вёсак, дробныя хвальбаркоў-

Цішка Гартны

(Працяг са стар. 4.)

цяжкай сялянскай долі ў дарэвалюцыйны час, эпізоды грамадзянскай вайны і барацьбы з бандытызмам, паказ фармавання характару новага чалавека, класавая барацьба ў вёсцы, заводскія будні. Самыя рознастайныя вобразы праходзяць па старонках апавяданняў Гартнага: селянін, якога беднасць прымушае красці беспрацоўны, што бадзяецца ў пошуках працы; жанчына, абуджаная рэвалюцыяй; начальнік міліцыі, адданы сваім абавязкам і г. д.

Становча ацэньваючы майстэрства Гартнага — раманіста і навеліста, яго вялікую і плённую працу ў развіцці беларускай мастацкай прозы, мы сёння бачым і некаторыя недахопы яго стылю: кампазіцыйную расцягнутасць, часам прыземленасць і многаслоўнасць апісання, наяўнасць вялікай колькасці дыялектызмаў.

У асобе Ц. Гартнага беларуская літаратура мела здольнага драматурга, таленавітага публіцыста, актыўнага і ўдумлівага крытыка і літаратуразнаўца.

Творчасць Цішкі Гартнага — выдатная пісьменніка і грамадскага дзеяча, паплечніка Купалы і Коласа — яркая старонка беларускай літаратуры, вялікі ўклад у развіццё нацыянальнай культуры нашага народа.

К. СВАЯЦКІ

ЦІШКА ГАРТНЫ

Да Нёмна

Эх, ты, Нёман-рака,
Ці ты думаў, ці сніў,
Як слязу мужыка
У свае воды лавіў,

Як стаяў над табой
Сын нядолі худы
І над самай вадой
Спяваў песні нуды, —

Што надыйдзе пара —
Знемажэнне міне,
Адраджэння зара
Над народам бліснe?...

Што з балючых грудзей
Беларусі дзяцей, —
Над табой загудзе
Песня вольных людзей?

1909 г.

Песні гарбара
(урывак)

Я гарбар малады
Я вясёлы ўсягды —
Як працую — пяю.

Цэлы дзень за сталом
Я з сабачкай, з нажом
Без сціхання стаю.

І вясёл, і рачыст,
Я пад грук і пад свіст
Цяжкі труд прадаю.

Вось ў дыму, у брыдзе
Для братоў, для людзей
Шчасце й долю кую.

Хоць ад працы мае
Часам мне не стае
Нат яды даставаць.

Не гарую патом
Я задужа аб том,
Як іду працаваць.

І працую ад сіл,
Бо труд вельмі мне міл —
Я за працай пяю!

Я гарбар малады,
Я вясёлы ўсягды,
Бо я шчасце кую!

СЯВЕЦ

Уставай, сявец! Бяры сяўню,
Аўса, вады давай уволю
Свайму любімаму каню
І едзь паспешна ты у поле.

За зіму ўспрэўшая зямля
Табе аддасць за працу многа!
Уставай, сявец! Няхай сяўня
Не будзе пуста і ўбога!

Рукой зярнят бяры паўней
Ды кідай мерна жменя ў жменю;
Са збожжам ў сэрцы думкі сей —
Надзеі, праўды, адраджэння.

Прышла вясна, і там цябе
Чакае звольненая ніва
І зазывае ўжо к сабе
Сяўца — работніка зычліва.

Уставай, сявец! І тое знай,
Што думак ралля не абмане
І дасць багаты ураджай
За пот твой шчыры і старанне.

Уставай, сявец! Ідзі, ары
Здзярнелай нівы твае гоні,
Прышоў твой час — ужо пара
Пачаць сяўбу яшчэ сягоння!

Інтэрв'ю з загадчыкам Аддзела асветы ВРН у Беластоку

Загадчык Аддзела асветы Прэзідыума Ваяводскай рады нарадовай тав. Асілоўскі даў інтэрв'ю прадстаўніку нашай рэдакцыі адносна пытанняў беларускіх школ на Беласточчыне.

ПЫТАННЕ: Пасля першага паўгоддзя можна было ўжо добра арыентавацца і сабраць інфармацыі аб выніках навучання ў беларускіх школах. На падставе таго, скажыце мне, як маецца справа ўзроўню навукі ў гэтых школах?

АДКАЗ: Нажаль трэба прызнацца, што вынікі з першага паўгоддзя не зусім здавальняючыя, і няма фактаў, якія-б сведчылі аб тым, што да канца навучальнага года, яны папpавяцца. Асабліва моцна адчуваецца вялікі недахоп высокакваліфікаваных педагагічных кадраў. Але не толькі ў нас ёсць вялікі працэнт настаўнікаў, якія не маюць нават пачатковых кваліфікацый. І так напрыклад у 118 пачатковых школах, у якіх беларуская мова вывучаецца як прадмет — трэцяя частка настаўнікаў не мае пачатковых кваліфікацый.

Не лепш маецца справа і ў тых школах, дзе ўсе прадметы навучаюцца на беларускай мове. Там ёсць аж 44 працэнтаў некваліфікаваных настаўнікаў.

Некваліфікаваныя настаўнікі — гэта пераважна людзі старэйшыя, якія катэгарычна адмаўляюцца і проста не хочуць далей вучыцца хаця мелі на гэта 12 год часу і маглі-б, так як іх калегі пакончыць вышэйшыя навучальныя ўстановы. У працы сваёй сустракаюцца яны са шматлікімі цяжкасцямі, не ўмеюць размаўляць добра па-беларуску. Часта пераходзяць на рускую, або польскую мову, так што ўрок праведзены на літаратурнай беларускай мове належыць да рэдкасці.

Міністэрства асветы прызнае некаторым кваліфікацыі, але гэта ў выключных выпадках — за вялікія асягненні ў дыдактычна - выхаваўчай працы. Але напрыклад у аднаго з такіх кандыдатаў, вучні II класа, пад канец школьнага года ў дыктанце, які складаўся з двух сказаў зрабілі ў сярэднім па 6 памылак. Пры гэтым настаўнік той спазніўся на цэлую гадзіну на ўрок падчас кантрольнай візітацыі апраўдоўваючыся тым, што ён з'яўляецца бухгалтарам у ГС-е...

ПЫТАННЕ: А як маецца справа інспектавання ў гэтых школах, у маштабе павятовым і ваяводскім?

АДКАЗ: Калі маем вялікі недахоп настаўнікаў — то тым больш у нас ёсць недахоп людзей з вышэйшымі кваліфікацыямі, — інспектараў школ. Але напрыклад у Гайнаўскім павеце — загадчык Аддзела асветы тав. Самоцік добра ведае беларускую мову, тое самае можна сказаць пра тав Класоўскага — заг. Аддзела асветы на Беластоцкі павет. Але няма ў нас інспектараў, валодаючых беларускай мовай у Бельскім, Семятыцкім, Сакольскім і Дуброўскім паветах. Іх абавязкі выконваюць інструктары ПОДКО, які і ў асноўным добра ведаюць беларускую мову. Вінаватае ў тым беларускае насельніцтва, а асабліва настаўнікі, якія не спяшаюцца здабыць вышэйшую адукацыю. Напрыклад на курсы беларускай мовы падчас канікул, дзе ёсць ліміт на 100 чалавек, прыязджае ўсяго 70. Сарганізавалі мы ў Беластоку Завочны Аддзел беларускай філалогіі. Ці не магло-б там замест 20-ці вучыцца 100 чалавек? Не маем таксама кандыдата — беларуса, з поўнымі вышэйшымі кваліфікацыямі на пасаду інспектара ў Ваяводскім аддзеле асветы.

ПЫТАННЕ: А як з падручнікамі ў беларускіх школах?

АДКАЗ: Дагэтуляшнія падручнікі ў асноўным не адпавядаюць патрэбам; або неадпаведныя зместы, або неадпаведныя пераклады, так што настаўнікі не вельмі ахвотна імі карыстаюцца. У сувязі з гэтым секцыя Ваяводскай Камісіі ў падрыхтоўцы да Агульнапольскага Асветнага з'езду выступіла з прапановай да Інстытута Педагогікі ў Варшаве, каб інстытут апрацаваў праграму навучання на ўсе прадметы, для ўсіх тыпаў школ і дастасаваў да гэтых праграмаў новыя падручнікі.

ПЫТАННЕ: Ці не трэба было-б сарганізаваць з'езд настаўнікаў і загадчыкаў беларускіх школ, для абмеркавання ўсіх падобных цяжкасцей звязаных са школамі?

АДКАЗ: Падрыхтоўваем два такія з'езды. Адзін — для настаўнікаў і загадчыкаў школ, у якіх беларуская мова навучаецца як прадмет, адбудзецца ў Беластоку ўжо 15 красавіка, другі з'езд, дакладней кажучы, двухднёвая канферэнцыя настаўнікаў і загадчыкаў ліцэяў і школ, у якіх усе прадметы навучаюцца на беларускай мове — адбудзецца ў Белавежы 26 — 27 красавіка. У другім дню канферэнцыі адбудуцца заняткі ў паасобных секцыях.

ПЫТАННЕ: А як з падрыхтоўкай да Агульнапольскага асветнага з'езду?

АДКАЗ: Праўленне Ваяводскага прафесіянальнага саюза настаўнікаў Польшчы, сарганізавала спецыяльную секцыю па школьных справах для школ з непольскай мовай навучання.

Секцыя апрацавала ўжо адпаведныя жаданні на Агульнапольскі Асветны з'езд. Добра было-б, каб усе нашыя беластоцкія газеты апублікавалі змест гэтых пастулатаў, у якіх зацікаўленыя будуць не толькі нацыянальныя меншасці, але і самыя палякі.

Найбольш мы аднак лічым на нашыя красавіцкія з'езды, на якіх настаўнікі не толькі выскажуць свае погляды, але і жаданні свайго асяроддзя.

Гутарку правёў І. Р.

цы і дваровыя служачыя. Пакуль яна паспела абыйсці вакола крам, тысячы прагных, поўных вострае зайдзі ўзрокаў прамерыла яе з ног да галавы. Не ў аднаго рызыканта замулялася хаценне дастукацца знаёмства з ёю, пагаманіць ці паспацыраваць. А язычлівыя перасудніцы - мяшчанкі паспелі набрахаць усяго-ўсякага цэлыя каробкі, прыплятаючы ў адно: і бацьку, і маці, і Васіля, і Рыгора, і чорт ведама што.

Зося ўсё гэта ведала і ясна бачыла, што яна многім коле вочы; але ёй гэта было нецікаўмянкі, бо думка яе спынялася толькі на Рыгору, яна была занята толькі ім адным. Зося дапускала, што калі ён прыехаў, то няйначай павінен выйсці на рынак, і яна ўгледзіць яго хоць здалёк. Ходзячы па рынку, яна пільна ўглядалася ў людзі, але ў іх не магла ўгледзець Рыгора.

— Зоська, га, Зоська! — раптам пачулася ў яе пад вухам, калі яна абходзіла другі раз між мануфактурных крам. — Што-ж ты адна блытаешся?

Зося азірнулася і тут-жа ўбачыла перад сабою дзвюх сваіх таварышак: Ермалаеву Вольку і Гэлю Сідорышку.

— Ды вось вышла адна на рынак і ўсё шукаю, каб каго спаткаць, — адказала яна.

— Дык хадзем разам, — запрапанавалі дзяўчаты.

— Ідзем! — згадзілася Зося.

І, пабраўшыся за рукі, усе ўтраіх, жартуючы і смеючыся, пусціліся ў абход. Праз кароткі час яны прашнуравалі вакол крам разоў з дзесяць, ажно паружавелі ад утому.

Зося ўжо некалькі дзён, як не страчалася з таварышкамі і ў яе сабралася столькі гутаркі, што яна нават не чула рыначнага шуму, разгутарыўшыся з дзяўчатамі.

— Дык ведаеце, мае галубкі, — хвалілася яна звонкім рассыпчатым голасам, — а мне-ж тыдзень таму назад пісаў Рыгор, што нейначай к чэрвеню месяцу прыедзе дадому. Вось я ўсё і пільную, усё і сачу за кожным, стараючыся яго найці, — з лёгкім сорамам закончыла Зося і паглядзела вакол сябе.

— Але, але, яго маці і мне паказвала ліст, у якім ён піша, што няйначай мусіць прыехаць на свята, — дабавіла Волька.

— А мо' ён ужо і прыехаў, ды дома сядзіць — дагадна праказала Гэля. — Ну, але, бок, а з Васілём ты такі і не сустракаешся? — пацікавілася яна.

— Волька, цудная дзяўчына. Плявузгае, ліха ведае што, — з лёгкім гнюком адказала Зося і нядбайна кіўнула рукою.

— А я чула, што ён няйначай думае сватацца к табе. Мне надоечы Хлёрыха, яго дзядзіна, казала: «Майго Хлёра нябог, кажа, не ведае, як тройцу прычакаць, каб пасланць да Мікалаішкі сватоў». «Ды яна-ж не пойдзе за яго», — кажу я. А Хлёрыха так і спыняе мяне: «Маўчы, дзіўная ты, вунь бацькі яе не мусяць як скарэй дажджацца сватоў; яны з вялікаю ахвотаю згодзяцца выдаць Зосю за Берага».

— Ты не хлусіш адно? — запытала Зося ні то спалохана, ні то злосна.

— Дальбог ну, — не зважаючы гэтага, падмацавала Гэля.

— Хай ім не думаецца толькі, — цвёрда праказала Зося і змоўкла.

— А што-ж ты зробіш з імі, цудная? — мякка і разувакна сказала Волька.

Зося крыху падумала, азірнулася вакол і, адчаянна махнуўшы рукою, злосна адсекла:

— Ды не бялуй — сумею зрабіць.

— Эх, эх, Зоська! Маўчы я табе кажу, маўчы; дальбог-жа маўчы. З бацькамі нічога не парадзіш; што захочуць — тое і зробяць: забачыш сама — праканаешся...

Грозныя з'явы прыроды

Бура, шквал, смерч

Усе гэтыя з'явы выклікаюцца ветрам. Непасрэднай прычынай узнікнення ветру з'яўляецца няроўнамернае размеркаванне атмасфернага ціску на зямной паверхні. Памяшчэнне мас паветра адбываецца ў напрамку ад высокага ціску да нізкага. Чым большая розніца ціску ў даным раёне, тым хутчэй рухаецца паветра, тым мацней вецер.

Бура — працяглы моцны вецер з хуткасцю, якая перавышае 15 метраў у секунду — выклікаецца вельмі вялікімі розніцамі ціскаў г. зн. вельмі рэзкім змяненнем ціску ад аднаго пункта да другога. Буры часцей за ўсё бываюць звязаны з асобымі атмасфернымі віхрамі, — цыклонамі, якія ўтвараюцца ў зоне сустрэчы цёплага і халоднага.

Цыклон — гэта сістэма ветроў, якія верцяцца супраць гадзіннікавай стрэлкі ад ускраін віхру да цэнтра (слова «цыклон» і значыць «кругавы»). Самы нізкі ціск паветра ў цыклоне — у цэнтры, да перыферыі ён расце. Узнікаюча велізарныя розніцы ціскаў і выклікаюць моцныя штормавыя вятры. З прычыны трэння аб зямную паверхню вецер прымае парывісты характар і, звычайна, чым мацней вецер, тым больш ён парывісты. Пры бурах парывістасць дасягае асаблівай сілы. Парывы ветру часам у 2 разы перавышаюць сярэднія хуткасці ветру і сваімі ўдарамі могуць зрываць дахі, правады, валіць дрэвы, слупы, платы і г. д.

Шквалы — гэта раптоўнае ўзмацненне ветру, часам да буры. Характэрнае асаблівасць шквалаў заключаецца ў тым, што налятаюць яны зусім нечакана і вельмі хутка ўходзяць далей. Аднак і за кароткія мінуты яны паспяваюць зрабіць калясальныя разбурэнні. Прычынай, якая парадкае гэты раптоўны ўраганны вецер з'яўляецца вельмі бурна праходзячае ўтварэнне халоднай масы паветра ў цёплую. Халоднае паветра, як больш шчыльнае і цяжкае, з сілай выцясняе цёплае паветра і тым самым прымушае яго падымацца ўверх. У выніку такога магутнага паднящця цёплага паветра ўзнікаюць кучава - дажджавыя воблакі, якія нясуць лііўні, град і шквалы.

Смерч прадстаўляе сабой віхор з вертыкальнай воссю, якая вызначаецца каласальнымі хуткасцямі ветру, часам да 100 метраў у секунду. Папярэчнік смерча параўнальна невялікі, дасягае толькі соцен метраў, рэдка 1 кілометр.

Смерч зараджаецца ў цэнтральнай частцы магутнага навальнічнага воблака, дзе назіраюцца самыя моцныя вертыкальныя патокі і рэзкія скачкі ветру. Як толькі ён у выглядзе воблачнай «варонкі» пачынае набліжацца да паверхні зямлі, насустрач яму знізу падымаецца конусападобны слуп, які складаецца з пылу або вадзяных пырскаў. Затым абодва слупы зліваюцца і смерч набывае паступальны рух. Цэнтрабежныя сілы, якія ўзнікаюць пры каласальных хуткасцях вярчэння смерча, ствараюць унутры яго такое моцнае разрэджванне паветра, што ён нібыта «усасвае» ў сябе знадворнае паветра, ваду і інш. Нярэдка разам з вадой, калі гэта адбываецца над морам, смерч убірае ў сябе рыбу і затым выкідвае яе далёка ад берага. Валодаючы велізарнай сілай смерчы вельмі часта робяць спусташальныя разбурэнні: вырываюць з карэннем дрэвы, зрываюць дахі, разбураюць пабудовы. Утрымліваюца смерчы некалькі гадзін, пасля чаго слабеюць і знікаюць. Часта яны суправаджаюцца навальніцай.

Спыніць гэтыя грозныя з'явы, накіраваць іх па іншаму шляху навукa пакуль што не ў сілах. Але папярэдзіць аб буры, паведаміць аб ёй суднам у моры і портам, самалётам у паветры і аэрапортам, насельніцтву — гэтую задачу ў наш час паспяхова вырашае служба надвор'я.

Новы небяспечны шкоднік

Сутарэнная мошка

У пачатку XX стагоддзя ў Каліфорніі (Амерыка) адкрыта новае, шкоднае насякомае — сутарэнную мошку, якая ў асноўным жыве на сцёблах бульбы. З часам гэты шкоднік пранік і ў Еўропу. Цяжка ўдакладніць дату яе з'яўлення ў Польшчы, — аднак паявілася яна тут не вельмі так даўно (1954—55 год).

Трэба меркаваць, што сутарэнная мошка ўжо ёсць у многіх месцах. Апошнім часам выкрыта яе ў аколіцах Варшавы і Кракава.

На вясну, калі павышаецца тэмпература і бульба выпускае парасткі, калоніі мошак хутка ўзрастаюць. Найбольш іх збіраецца на далікатных парастках у глыбі большай масы бульбаў, — там больш вільгаці, болей сталая тэмпература і слаба даходзіць дзённае святло.

Сутарэнная мошка моцна аслабляе саджанцы бульбы і спрые пашыранню гніелья. Асабліва тады шкодзіць саджанцам. калі пасеў бульбы бывае запознены!

Колер сутарэнная мошкі — амаль чорны, блішчасты.

У некаторых выпадках можа яна перанесціся таксама і на буракі, моркву, цыбулю і інш.

Каб зліквідаваць сутарэнную мошку патрэбна сістэматычна праводзіць дэзінфекцыі cjanofumam, або іншымі насякомазнішчальнымі сродкамі, якія можна набыць у ГС.

Добрыя вынікі дае ўжо двухразовае паўтарэнне такой дэзінфекцыі.

Пасля апаражнення склепа ад бульбы, неабходна яшчэ раз зрабіць агульную дэзінфекцыю. Тады можна ўжыць больш насякомазнішчальных сродкаў, не апасаючыся пашкодзіць бульбу.

(ся)

Авечкі без... рагоў

У Дзяржаўным сельскагаспадарчым інстытуце штата Поўночная Караліна (ЗША), атрымана новую расу авечак дарсет, палкам пазбаўленую рагоў.

У гісторыі авечкагадоўлі не атрымана яшчэ авечак гэтай расы без рагоў.

Вясна

Які госць такая яму і чэсць

Наведваем знаёмых

Калі прыходзіш нават на кароценькі час — трэба абавязкова скінуць плашч, нечакаючы нават пакуль нам гэта будуць прапанаваць. Калі не бачыш, дзе павесіць — то трэба спытаць у гаспадароў. Падчас кароткага візіту — жанчына можа не скідаць капялюша ці шапачкі, але як намерана забавіцца даўжэй, або калі просяць да стала і частуюць — трэба абавязкова скінуць.

Можа здарыцца так, што прыходзім да кагосьці, а там ужо госьці сядзяць за сталом, што рабіць? Вітаемся тады толькі з гаспадыняй, а ўсіх прысутных агульна вітаем і сядаем на месца, якое нам паказала гаспадыня.

Не прыгожа адмаўляцца ад пачастунку, які падрыхтавалі гаспадары. Калі не галодны — то трэба з'есці мала, але нельга расказваць аб тым, што напрыклад не маем апетыту, або, што «не ем ніколі гэтай стравы» — гаспадыні гэта вельмі непрыемна слухаць, здаецца, што яна не смачныя і наогул кепскія рэчы падала на стол.

У супрацьстаўнасці да таго, — заўсёды можна адмовіцца ад водкі. Хопіць сказаць «шчыра дзякую, я не п'ю» і культурны гаспадар не павінен больш намаўляць і не павінен мець да вас за гэта ніякай прэтэнзіі.

Трэба ўлічыць пад увагу яшчэ адзін важны момант. Не прыгожа калі зараз пасля пачастунку, схопішся, часам яшчэ нават не кончыш жаваць рэшту ежы, а ўжо скажам, хочаш кудысьці бегчы — гэта так як-бы мы візіт зладзілі дзеля таго, каб наесціся. Калі ёсць важныя справы, дзе неадкладна трэба пайсці, або трэба вучыцца ці што, а пачастунак гаспадары запранавалі пад канец — тады іншая рэч, — выходзім зараз пасля пачастунку, але перад пачастункам трэба папярэдзіць гаспадароў, што мусім ісці кудысці, што маем справы і прасіць прабачэння, што хутка пойдзем.

Адыходзячы трэба перш развітацца, а потым адзяваць плашч ці пальто і, калі нехта з гаспадароў падыходзіць за намі да дзвярэй — то другі раз не развітваемся толькі кажам да пабачэння і адыходзім.

Калі адыходзім ад большай кампаніі — тады няма патрэбы ўсім падаваць руку, а толькі гаспадарам, усіх іншых задавальняем агульным паклонам, асабліва тады, калі напрыклад госці бавяцца.

(зб)

ВЕРБНІЦА

ВЯСНА. Хто-ж не чакае гэтай прыгожай пары года. Сонца весела свеціць, у блакітным прасторы заліваецца песняй жаваранак, зеляняюць палі і лугі. Усё што жывое прабуджаецца з зімовага сну.

Дзеці напаўняюць гоманам падворкі, скверы, паркі. Асабліва цешыцца з вясны моладзь. Вясна гэта-ж сімвал маладосці. Жыццерадасная, прыгожая, поўная сілы, як сама маладосць. Заўсёды на працягу вякоў людзі цешыліся з прыходу вясны.

Ва ўсіх краінах свету ад давён даўна людзі горача і з радасцю віталі вясну.

У старажытных часах па поваду прыходу вясны людзі наладжвалі «свята вясны». Танцавалі, спявалі, арганізавалі ўсялякія забавы. Гэтая традыцыя пераходзіла з пакалення на пакаленне. Да сённяшняга дня асталіся не ўсе тыя традыцыі, але частка іх яшчэ ёсць, жыве сярод нас.

Святкаванне прыходу вясны вяжацца ў нас з Вялікоднымі святамі. Хачу я расказаць аб адным такім дню. Менавіта, аб Вербніцы. Калі святкуецца Вербніцу, мусіць няма патрэбы прыпамінаць.

Не заўсёды ў Вербную нядзелю вярба распусціць свае лісткі. Але ў гарадах і вёсках можна спаткаць людзей з прыгожымі зялёнымі галінкамі вярбы. Адкуль яны? А гэта ўжо на некалькі тыдняў перад Вербніцай ломяць галінкі вярбы і ставяць у ваду ў хаце.

Пасля нейкага часу, галінкі выпускаюць расткі. Кожная гаспадыня стараецца, як мага раней паставіць вярбу. Прыгажэй усё-такі, калі галінкі вярбы зялёныя. Гэтага вымагае абрад.

Але вось і прыходзіць Вербніца. У кожнай сям'і ўсе стараюцца як мага раней прабудзіцца. Той, хто ўстае першы, бярэ галінку вярбы і будзіць усіх астатніх членаў сям'і. Падыходзіць да кожнага і б'ючы прыгаварвае:

Не я б'ю, вярба б'е
За тыдзень Вялікдзень...

Ня можна тады абразіцца, хаця вельмі часта і моцна сцябне па плячах ці іншай частцы цела. Ніхто не крыўдзіцца. Усе смяюцца, вясёлыя. Усе прабуджаюцца, устаюць. Так, як прабуджаецца і ўстае ўсё навокал да жыцця.

Раніцай старэйшыя жанчыны і мужчыны з галінкамі вярбы абвязанымі рознакаляровымі істужкамі ідуць у царкву, свяціць вярбу. Ідуць паважна. Таксама і вяртаюцца. Пасля прыходу да хаты кладуць пасвячаныя галінкі за ікону. Нехай ляжаць. Выкідаць нельга.

Моладзь у гэты дзень мае свае справы. Вось прыгожа адзетыя ідуць па вуліцы дзяўчаты. Некаторыя з іх нясуць галінкі вярбы. Раптам з-за вугла вуліцы ці будынка выбягае група хлопцаў. У кожнага ў руках вярба. Падбягаюць да дзяўчат, б'юць іх па плячах, нагах, прыгаварваючы ўспамянутымі вышэй словамі. Дзяўчаты стараюцца адбіваца. Навакол смех, крык, мітусня. Дзяўчаты нацанец уцякаюць з крыкам. Бяда той, якая не паспее ўцячы. Дастанецца ёй за ўсе часы.

Дзяўчаты аднак бываюць зласлівыя. Збяруцца дзе-небудзь, затояцца і чакаюць на праходзячых хлопцаў. Вось і бяда-ж тады таму хлапцу. Як нападуць на яго, ды так пасцябаюць што, дай Божа ногі ўцячы ад іх.

А найшумней ля царквы. Хлопцы стаяць і чакаюць калі выйдуць людзі з царквы. Ізноў пачынаецца «бой». Вядома хто з кім вядзе гэты бескрывавы бой. Хлопцы і дзяўчаты. Але ўжо пара абедаць. Усе разыходзяцца дамоў. Пасля абеду наступае «мір». Хлопцы спяшаць да сваіх каханых, з якімі раніцай «ваявалі».

Напэўна ніхто не будзе мець да сябе прэтэнзіяў. Гэтага рабіць нельга.

І так кожны год у Вербную нядзелю паўтараецца тое самае. Людзі будзяць сябе і... вясну.

М. М.

З Гайнаўкі

Коратка

Гайнаўскі павет з'яўляецца адным з тых нешматлікіх паветаў, дзе праблема беспрацоўя амаль зусім не існуе, наадварот — Павятовы аддзел працоўнага забеспячэння цяпер можа даць працу для 1787 асоб (не гледзячы на пол) пры засаджванні лесу, вырубе дрэва, звозцы і нагрузцы.

* * *

28 красавіка ў Гайнаўцы будзе сарганізавана спатканне з народнымі мастакамі з усяго павета.

* * *

26 чэрвеня ў Белавежы адбудзецца маладзёжны фест, папярэджаны так званым «Пушчанскім маршрутам».

* * *

Грам. Станіслаў Багінскі ад 1935 г. працаваў над вырабам абруса з конскага воласа. Працай гэтай зацікавіўся Народны музей у Варшаве і купіў гэты абрус за суму поўмільёна злоты.

* * *

Гайнаўка заняла першае месца ў конкурсе гігіены, за што атрымала 100 тысяч злоты ўзнагароды. Частка грошай з гэтай сумы будзе прызначана на падрыхтоўку дакументацыі новабудаванага Агульнаадукацыйнага ліцэя.

Думаем, што варта

Ужо мінула больш двух месяцаў, як у Рагачы не «заглядае» ніякае кіно, нават і з Мілейчыц. Чаму? Бо ў Мілейчыцах з поўсталага кіно зроблена сталае, якое ўжо не мае абавязку дадаткова абслугоўваць яшчэ і навакольныя вёскі.

Аднак ад Мілейчыц да Рагачоў недалёка, — кіно магло-б даехаць... толькі трэба, каб жыхары Рагачоў далі фуру на пературанспартаванне кіноапаратуры. ОЗК у Беластоку пры нагодзе сталага кіно ў Мілейчыцах не абавязана аплачваць фуру.

Варта, каб ГРН у Рагачах аднак дамовілася ў Мілейчыцкім кіно і забяспечыла яму транспарт у выглядзе фуры, якую можна-б было астаткова вызначаць, як шарварак. (ся)

Каб больш пра нас ведалі

Ужо не адзін раз у многіх, нават цэнтральных установах прадстаўнікі Варшаўскага Аддзела БГ-КТ сустрэліся з пытаннямі: што гэта за Беларускае Таварыства і адкуль тут узяліся беларусы? Пытанні гэтыя сведчаць аб тым, што польскае насельніцтва ў Варшаве вельмі мала, а часта і зусім нічога не ведае аб тым, што беларусы пражываюць у Польшчы.

Калі мы звярталіся да цэнтральнай Польскай прэсы з запытаннем чаму яна амаль што нічога не піша аб беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы, нам адказалі, што не маюць матэрыялаў, што хоць і атрымоўваюць «Ніву», ніхто ў іх яе чытаць не ўмее.

«Вось пішыце да нас у польскай мове аб сваіх беларускіх справах, а мы будзем друкаваць вашыя матэрыялы» — пачулі мы адказ не ў адной рэдакцыі.

Гэтага, вельмі важнага задання — інфармаваць польскую прэсу, польскае насельніцтва аб жыцці беларусаў у Польшчы — падцялося Галоўнае Праўленне БГ-КТ, якое прыступіла да выдавання інфармацыйнага бюлетэня ў польскай мове.

Трэба тут сказаць некалькі слоў аб змесце гэтага першага нумара. Бюлетэнь можна было-бы падзяліць на тры часткі. Першая — кароценькае ўступнае слова ад выдаўцы ў якім гаворыцца аб задачах Беларускага грамадска - культурнага таварыства і аб мэтах, у якіх выдаецца бюлетэнь. Другая частка бюлетэня прысвечана першай гадавіне дзейнасці БГ-КТ. Тут знаходзіцца даволі абшырная інфармацыя аб арганізацыйнай дзейнасці БГ-КТ. І трэцяя, апошняя частка бюлетэня, інфармуе аб культурным жыцці беларускай нацыянальнай меншасці.

У ўступным слове ад выдаўцы ўспамінаецца аб тым, што заданнем бюлетэня ёсць інфармацыя польскага насельніцтва аб працы БГ-КТ, аб культурным і эканамічным развіцці беларускага насельніцтва ў Польшчы.

Шкада толькі, што аб гэтых эканамічных справах на шасці старонках бюлетэня не напісана ніводнага славечка. Напэўна гэтыя, так вельмі важныя, справы знойдуць сваё месца ў наступным нумары бюлетэня.

Трэба тут яшчэ сказаць, што даволі прыгожа выглядае друкаваная вокладка бюлетэня, менш прыгожа слабая папера і дрэнны друк, а напэўна ўжо зусім не прыгожа гэта тое, што да тэксту закраліся арфаграфічныя і граматычныя памылкі.

Пры падрыхтоўцы наступных нумароў трэба памятаць аб тым, каб прыемна і эстэтычна выглядала не толькі вонкавая старонка, а і змест бюлетэня, таму што ад гэтага будзе залежыць поспех нашай інфармацыі сярод польскага насельніцтва.

ВІКТАР ШВЕД.

Працавітая старасць

За сваіх 98 гадоў шмат пабачыў свету Антон Зіневіч з Малых Подварак, Беластоцкі павет. Дачакаўся ён ужо 5 праўнукаў.

Жыццёвая стыхія Антона Зіневіча, — гэта сталярка. Яшчэ і цяпер, хаця вочы не зусім добра бачаць і крыху трасуцца старэчыя рукі, ён з прывычнай упэўненасцю возьме ў рукі гэбаль, нож ці сякеру і зробіць такую балею ці цэбарчык, што не адзін і з маладых мог-бы яму пазайздросціць. Але не толькі ў гэтым маглі-б пазайздросціць яму. Напэўна многія з аднавяскоўцаў прабавалі іграць на скрыпках яго вырабу, — а яму-ж амаль сто гадоў, цэлы век!

Антон Зіневіч, — гэта неспакойная натура. Заўсёды мусіць штосьці рабіць, — праца з'яўляецца яму па-просту жыццёвай неабходнасцю, усім сэнсам жыцця.

— Без працы сумна жыць — кажа Зіневіч.

На здымку: усімі паважаны Антон Зіневіч. (Фото — Ю. Шарэйка)

Самагоншчыкі

Вёска Кухмы каля Міхалова вядомая на ўсю аколіцу. Як свет светам яе жыхары гоняць самагонку. На працягу апошніх, няцэлых двух гадоў ліквідавана там больш чым 20 апаратаў да вырабу самагонкі. Напрыклад, Вінцук Застоцкі ўжо два разы быў пакараны за самагонку, а зараз яго злапалі на гэтым трэці раз.

Самагонка разыходзіцца на ўсю аколіцу, моладзь п'янствуе, на забавах падымае бойкі, а да таго-ж марнуецца дзесяткі тон збожжа. Бывае і так, што міліцыя выкрывае па 10 бочак рашчыну — 100 кілограмаў кожная.

Самагоншчыкі дапускаюцца нават хуліганскіх выбрыкаў. Напрыклад Аляксандр Андраюк 31 сакавіка пабіў міліцыянера, які прылапаў яго каля самагонкі ў кустах.

Грамадскасць дамагаецца, каб больш сур'ёзна караць гэткіх марнатраўцаў збожжа, атрувальнікаў людскіх арганізмаў. Дагэтуляшнія кары былі станоўча недастатковыя.

Вясна на палях Беласточчыны

Веснавыя работы на палях Беласточчыны — у самым разгары. Некаторыя сяляне ўжо нават закончылі веснавыя пасевы.

На здымку: члены сельгаскааператыва ў Храбалах, Бельскі павет, падчас пасеваў.

Цэны на рынку ў Беластоку 8 красавіка (панядзелак) 1957 г.

жыта за 100 кг.	— 300 зл.
авёс за 100 кг.	— 330 зл.
бульба за 100 кг.	80 — 90 зл.
свініна за 1 кг.	— 28 зл.
саланіна за 1 кг.	— 30 зл.
морква за 1 кг.	2 — 3 зл.
буракі за 1 кг.	— 2,50 зл.
мука пшанічная за 1 кг.	— 7,50 зл.
цыбуля за 1 кг.	— 7 зл.
каша прасяная за 1 кг.	— 10 зл.
масла за 1 кг.	— 48 зл
куцця за 1 кг.	— 8 зл.
смятана за 1 літр	— 16 зл.
сыр	— 8 зл.
яек адна пара	2,60 — 2,70 зл.
курыца 1 штука	35 — 45 зл.
індык 1 штука	150 — 170 зл.
адна вязка сена	— 14 зл.
1 снапок саломы	— 5 зл.
вязачка хрэну	— 2 зл.

На беластоцкі рынак вельмі мала было прывезена жыта. Свініну прадаваў у галях толькі адзін грамадзянін, а валавіны зусім не было.

Першыя складчыны на Выдавецкі фонд

1.	Г. Валкавыцкі	— 500 зл.
2.	М. Баравік	— 400 зл.
3.	А. Давідзюк	— 300 зл.
4.	А. Казёл	— 200 зл.
5.	С. Яновіч	— 200 зл.
6.	В. Леўчук	— 200 зл.
7.	Н. Кусьмерак	— 100 зл.
8.	Н. Бручко	— 50 зл.
9.	М. Сарока	— 50 зл.
10.	Н. Рожка	— 20 зл.

Агульна ў першым тыдні ад заклiку да добраахвотных складчын у Выдавецкі фонд унесена 2.020 зл.

Уплачвайце далей добраахвотныя грашовыя складчыны на развіццё беларускага друку ў Польшчы.

Грашовыя складчыны ўплачвайце на:

Konto PKO Nr. 12-9-165 w Białymstoku — Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego z nadpisem: „Fundusz Wydawniczy".

Юрыстычныя парады

Наш чытач Н. С. з Сакольскага павета піша:

Мой знаёмы прасіў пазволіць яму затрымацца некаторы час у маім памяшканні. Пусціў я яго ў вольную комнату. Па трох месяцах ён сказаў, што хоча на стала астацца ў мяне. Я на гэта не згадзіўся, а на колькі ён не хацеў уступіць з памяшкання, я ў часе яго адсутнасці выставіў за дзверы яго-ныя рэчы, а яго, калі ён вярнуўся не ўпусціў у памяшканне. Ён звярнуўся у суд. Суд не зважаючы на дакументы, што памяшканне мае, не зважаючы на тое, што я яго толькі часова ўпусціў да сябе, рашыў вярнуць яму кватэру, з якой я яго высяліў. Ці правідлова суд рашыў справу?

А вось другое пытанне: Яшчэ перад вайной падзяліў я з братам бацькаву зямлю. Паміж нашымі палеткамі застаўся непадзельны шнур шырыні каля 10 метраў, які служыў нам супольна для праезду і выпасу быдла. У гэтым годзе я гародзячы сваё поле паставіў плот на сярэдзіне гэтага шнура, пакідаючы брату другую палавіну. На прашэнне брата суд загадаў знесці плот. Ці рашэнне суда згоднае з правам?

АДКАЗ:

У абодвух выпадках суд рашыў згодна з правам. Нельга выконваць свае правы самавольна, сілай, не звяртаючыся ў суд. Хаця-б хто і бяспраўна сядзеў у вашым памяшканні, выганіць яго сілай не можна. Калі-ж гэта зробіце — то пакрыўджаны гэты мае права дамагацца праз суд вярнуць яго ў памяшканне.

Таксама не можна самавольна падзяліць палетак, з якога вы карыстаеце з кімсь іншым. Калі супольнік не згаджаецца на падзел — то можна дамагацца падзелу праз суд. Калі-ж вы зробіце гэта самавольна — то суд-жа таль пакрыўджанага загадае вярнуць палетак да папярэдняга стану, г. зн. як у гэтым прыкладзе, калі вы абгарадзілі палеткі, суд накажа знесці плот.

У гэтай справе суд не будзе дахадзіць на якой аснове той каго вы з памяшкання высялілі знаходзіўся ў вашым памяшканні, не будзе дахадзіць чыё гэта памяшканне, ці чыё спорнае поле. Суду хопіць сцвярджэнне двух фактаў: 1) Ці пакрыўджаны знаходзіўся у вашым памяшканні, або карыстаў са спорнага палетка і 2) ці яго пазбавілі магчымасці карыстацца з гэтага памяшкання, ці гэтага поля.

Калі суд сцвердзіць наяўнасць гэтых двух фактаў — то абавязаны без далейшага разбору вярне пакрыўджанаму тое, з чаго ён перад гэтым карыстаў.

Пакрыўджаны у гэткім выпадку можа выступіць у суд толькі на працягу аднаго месяца ад моманту парушэння яго права, гэта значыць — ад дня калі яго, як у даных прыкладах, не ўпусцілі ў памяшканне, або—быў пастаўлен плот. Калі міне месяц ён гэтым спосабам сваіх правоў даходзіць не можа.

Ну, а калі ён падаў у суд своечасова і справу выйграў, то ці мае ён век беспадстаўна сядзець у маім памяшканні? Або ці няма магчымасці падзяліць спорны палетак міма нязгоды супольніка, што можа быць і гаспадарча карысным і дасць магчымасць запабегчы спорам на будучыню?

І пасля гэтага рашэння суда можна звярнуцца ў суд з заявай аб выгнанні з памяшкання. Пры гэтым трэба даказаць, што памяшканне ёсць вашае, а ён сядзіць бяспраўна, або паклікацца на іншую падставу, як прыкладам на тое, што ён не плаціць за карыстанне з памяшкання ці захоўваецца неадпаведна.

Таксама можна выступіць у суд аб дакананні падзелу ўчастка зямлі з якога карыстаецеся супольна з іншым.

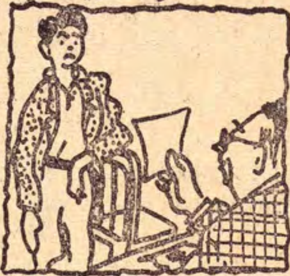
В. С.

Гурток БГ-КТ у Саколцы

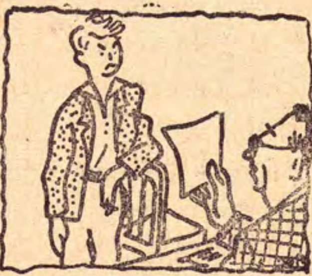
6 сакавіка ў Саколцы пры Павятовым праўленні БГ-КТ сарганізаваўся гурток. Старшынёй гуртка Беларускага грамадска - культурнага таварыства выбрана Яўгена Аўгустынчыка, а сакратаром Васіля Макарэвіча. (мх)

Раней... сёння

— «У цябе хлопча ёсць шмат недахопаў, мабыць мала ты вучыўся, надта абмежаваныя твае веды, да працы ў горадзе не надаешся, дзеля таго пасылаем цябе на вёску працаваць...»

— «Здольны з цябе хлапчук, вучыўся ты многа, і як відаць маеш шырокія веды, і па сваёй прафесіі ты талковы, нам такіх трэба, дзеля таго пасылаем цябе на вёску працаваць...»

Перадсвяточныя парады гаспадыням

Кожная гаспадыня ў апошнія дні перад святам мае па самыя вушы работы. У хаце непарадак, як-бы пры землятрасенні, а тут яшчэ муж круціцца і перашкаджае на кожным кроку.

Перад святам назіранне за мужам — гэта найважнейшая справа. Муж і кот ходзяць з аднолькавымі думкамі, як-бы што-небудзь сцягнуць. Так што, печанае і смажанае хавайце як найдалей ад іх. А яшчэ больш клопату перад самым святам — упільнаваць мужа каб не падвыпіў. Тут муж спрытнейшы за ката.

Напітак трэба неабходна прыхаваць у зацішны куток. А яшчэ лепш трымаць мужа ў каморцы, пад ключом, да самых свят.

Больш вопытныя гаспадыні заганяюць сваіх мужыкоў да працы, каб не мелі часу думаць пра выпіўку і закуску. Напрыклад, калі калодзеж на другім канцы вёскі — прымушайце мужа ваду насіць. Прынясе ваду, а вы падавайце яму наступныя пустыя вёдры, пакуль муж прынясе ізноў — вылівайце ваду за хату і гэтак да позняй ночы.

Калі надыйдзе свята — можна дазволіць мужу адзець новы касцюм, але чыстую бялізну неканешне, бо калі перап'ецца — то і так прыдзецца змяняць.

Рассаджваючы гасцей за сталом, пасадзіце мужа каля самай брыдкай жанчыны, а яшчэ лепш побач бабкі.

Памятайце, што застрахаваць вас могуць ад градабіцця, ад кражы, ад пажара, але ад здрады мужа ніхто вас не застрахуе.

Не дазваляйце мужу многа размаўляць пры гасцях. Калі ён схопіцца на красамоўства — назвіце яго гультаём, дурнем, чучалам, гэта выцвяражальна ўплывае, муж маментальна скрунецца, як вожык.

Зразумела, я спачуваю ўсім замужнім жанчынам. Цяжка падрыхтоўвацца да свята, за мужам слядзіць, да таго потым яшчэ гасцям дагаджаць. Нашчасце Вялікдзень толькі раз у год бывае.

Дзядзька Лявонь

У судзе

Жонка падала ў суд мужыка за тое, што ён яе пабіў. Суддзя не могучы пагадзіць іх, засудзіў мужыка на два тыдні ў адседку. Пачуўшы гэта, муж адзываецца да жонкі:

— Дурная ты, баба, хто-ж цябе цяпер біць будзе, як мяне пасадзяць?

Жонка крыху падумаўшы, кажа да суддзі;

— Мо' даруйце яму, ці што, ваша выскароддзе.

Разгаварыліся

Раз баба захварэла на вочы і пайшла да доктара. Той паглядзеў і кажа:

«Ничего бабушка, будет всё хорошо, только покупи себе новые очки».

Баба прыйшла дамоў і кажа: — Мусі ўжо нічога з маіх вачэй не будзе, бо казаў доктар: купі сабе, бабка, новыя вочкі, калі кішэнь не пустуе. А пагібель яго ведае, можа ён на кпіны гэтак сказаў, гэта-ж ніхто на свеце вачэй не прадае!

Ажно якраз сядзеў у хаце чалавек, што ў маскалёх служыў. Дык ён кажа: — гэта ён мусіць табе загадаў акуляры купіць?

Падчас абеду

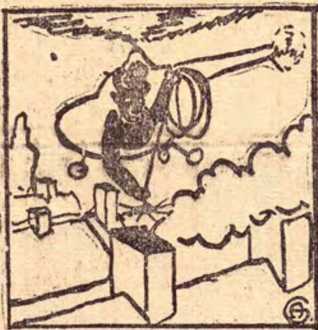
Жонка: Бачыш, якая з цябе свіння: сабе ўзяў вялікую рыбу, а мне пакінуў меншую.

Муж: А ты, як зрабіла-б?

Жонка: Я?!... А, то пэўна, што ўзяла-б меншую...

Муж: Ну, то чаго-ж ты хочаш, я-ж табе і пакінуў меншую.

Аб чым марыць камінар

Народныя пагаворкі

Каб ажаніцца, даў-бы вала, каб разжаніцца — даў-бы два.

Пашлі дурня па рыбу, дык ён жаб наловіць.

„Божа памажы", а сам не ляжы.

Пад ляжачы камень і вада не бяжыць.

НАПРАЎКА

У 12 (56) нумары «Нівы» з 24 сакавіка 1957 г. мы змясцілі карціну «Каліноўскі сярод паўстанцаў», пад якой далі падпіс: «Нядаўна Гродзенскі абласны музей набыў карціну літоўскага мастака П. Сергіевіча «Каліноўскі сярод паўстанцаў».

Нашыя чытачы прыслалі свае заўвагі, што П. Сергіевіч — гэта не літоўскі мастак, а беларускі і закідаюць нам, што дапусціліся мы вялікай памылкі.

Рэдакцыя выясняе, што падпіс пад карціну як і самую карціну мы перадрукавалі з Мінскай «Звязды».

Цёмная ночка

Цёмная ночка ды нявідная,
Галованька мая бедная.

Дзе-ж я буду ноч начаваці?
Дзе-ж я буду каня пасьці?

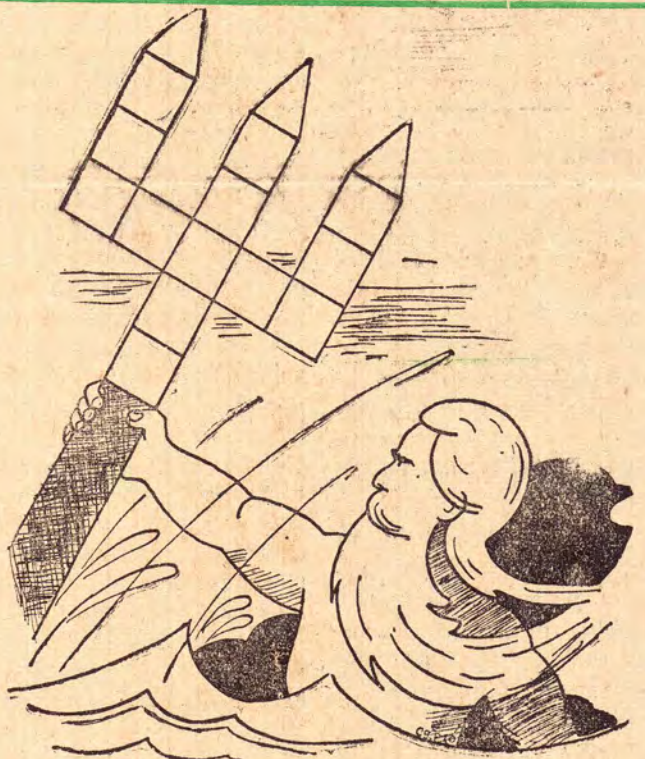
Пушчу каня на даліну,
А сам лягу, адпачыну.

Ішла дзеўка каліну ламаці,
Стала жаўнера прабуджаці:

— Устань, жаўнеру, прачухніся,
— Назад сябе агляніся.

— Ідзе войска ды ня малае,
— Вельмі яно свавольнае:

— Заб'юць цябе маладога,
— Вазьмуць каня варанога.

Лікавая адгаданка

У 13-ці клетках гэтага марскога трызуба трэба змясціць лікі ад аднаго да трынаццаці, так каб сума ўсіх лікаў у кожным з трох вертыкальных радоў і ў адным гарызантальным давала адзін і той самы лік — 25.

Сярод чытачоў, якія да 1 мая прышлюць правільныя адгаданкі будзе разлясавана 10 кніжных узнагарод.

Адказы прысылайце толькі на аддзельных картачках, або на паштовай картцы і падавайце дакладны адрас, а таксама наклейвайце патрэбныя паштовыя маркі.

Р.

Развязка адгаданкі з 10 нумара «Нівы»

1. Каб зрабіць з шасці запалак чатыры трохвугольнікі — складаем на плошчы трохвугольнік з трох запалак, а ў кожную з яго вяршынь ставім па адной запалцы і канцы іх злучаем разам. Каб яны не парассыпаліся — галоўкі запалак падпальваем, так што потым трымаюцца разам.
2. Другі пункт адгаданкі можна развязаць двума спосабамі.
3. Каб развязаць трэці пункт адгаданкі ёсць аж 6 спосабаў.

*

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

Кастусь Вязоўскі — Алексічы, Алесь Краўчынскі — Совіны Груд, Янка Кандрацюк — Бельск Падляскі, Мар'я Васілеўская — Войшкі — Бельскі павет, Уладзімір Вярбіцкі — Бельск-Падляскі, Алесь Баравік — Мора, Гайнаўскі павет, Алесь Сычэўскі — Бельск-Падляскі, Яўгіння Антанюк — Войшкі, Бельскі павет, Анатоль Данілецкі — Падляўкова, Бельскі павет, В Канстанчук — Беласток.

Узнагароды высылаем поштай.

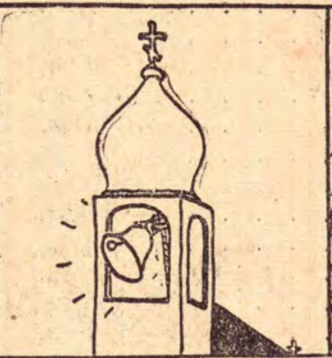
АГАФОН АБРОТКА Ў ВЕРБНІЦУ

Каля луга на вярбе,
Пазбяраліся вераб'е...
Стаў Абротка, не іграе —
Вярба коцікі лускае...

Аглядаецца Абротка,
Дарогаю ідуць цёткі:
Вербы ў руках трымаюць,
Ды вясёла размаўляюць.

У царкву звон людзей склікае,
Дзісь нядзеля вербавая...
Дзень-дзелень, дзень-дзелень!
За тыдзень Вялікдзень...

Верба б'е не заб'е! —
Кожны мае ў галаве.
Жане з вярбой дзядзьку цётка,
Весяліцца наш абротка...

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

Орган Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы. Адрас рэдакцыі: гор. Беласток, вул. Маніфесту Ліпцовага 25, тэл. 25-89. Умовы падпіскі на 3 месяцы — 7 зл. 20 гр., 6 месяцаў — 14 зл. 40 гр., на год — 28 зл. 80 гр. Konto NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 Падпіску прымаюць усе паштовыя ўстановы, пісьманосцы.
Выдавецтва РСВ «Праса». Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку. Т-10